Hind 5 senti.

Tallinna Teataja

8 leheküIge.

Toimetus ja talitus:
Tallinn, Wene tän. 11a. — Telefon 428-29.
Tegewtoimetaja korteri telefon 433-55. — Kontor awatud äripäewiti kella 9—17. — Toimetuse kõnetunnid kella 11—13.

Kuulutuste hinnad:
Kuulutusküljel 5 snt. mm
Esiküljel . . 10 „ „
Tekstis . . 12 „ „

Tellimishinnad:
1 kuu . . . . 25 senti
3 kuud . . . . 65 „
6 „ . . . . 120 „
12 „ . . . . 225 „

Majanduspoliitiline nädalaleht.

Ilmub igal laupäewal.

Nr. 33. (50) Laupäewal, 15. augustil 1931. 2. aastakäik.

Ainult kutsekojad aitavad.

Arstid oma kutsekuwide kaitsel.

Koda loomisel.

Arstidekoja põhikiri saadeti kõigile arstide organisatsioonidele tutwunemiseks. Iga organisatsioon peab selle kohta oma arwamist awaldama. Selle järele kutsutakse arstide liidu peakoosolek kokku, kes põhikirja wastu wõtab. Koosolekut tahetakse kokkukutsuda, kas käesolewa kuu lõpul wõi tulewa kuu algul.

Arstidekoja asutamise mõte kerkis üles põhjusel, et praegu pole mingit organisatsiooni, mis arstide moraali ja kutseetika järele walwaks. Kui patsient on arsti tõttu kannatanud, on tal raske selle peale kuhugi kaewata. Arstidekoda tahab aga selle puuduse kõrwaldada.

Põhikiri näeb ette, et arstida wõib ainult isik, kes on koja liige. Arstimise õigust ei saa mitte iga ülikooli arstiteaduskonna lõpetanu, waid ainult see, kes on neli aastat kliinikus töötanud. Wiimane nõue on wõetud sellepärast üles, et arstima asuwad inimesed, kel on küllalt teoreetilisi teadmisi, kuid puuduwad kogemused. Samuti tahab koda teha ka lõpu sellele moodusele, kuidas üks wõi teine arst spetsialistiks saab. Praegu wõib nimetada end ükskõik millise ala spetsialistiks. Koda tahab aga nõuda, et iga spetsialist peab saama wastawa kliinikulise erihariduse.

Kutseetika ja moraali wastu patustamise eest on ette nähtud pehmema karistusena noomitus. Kui on üks arst juba kolm korda noomituse saanud, siis heidetakse ta kojast wälja ning ta kaotab sellega ka arstimisõiguse. Wäljaheitmine sünnib erilise wahekohtu otsusel. Selle koosseis on ette nähtud nii, et see oleks wõimalikult erapooletu. Aukohtu liikmeks on muuseas nähtud ette ka üks rahukogu alaline liige.

Ka töölised saavad oma koja.

Haridus-sotsiaalministeeriumis on ettewalmistuste tegemisele tööliskoja seaduseelnõu wäljatöötamiseks.

Ministeeriumis ollakse arwamisel, et meil töölistekoda Austria, ehk Jugoslaawia eeskujul ja alustel siiski ellukutsuda ei saa. Seal kuuluwad töölistekotta kõik töölised, kes alluwad üldise haigusekindlustuse alla. Meil on aga mitmed ja alla wiimata ja seepärast tuleks töölistekotta kuuluwus rajada üksikutel tööaladel töötawate kutseliitide järele.

Ellukutsutaw töölistekoda oleks awalik-õiguslik asutus, kuid töötaks ametiühingulistel põhimõtetel. Ta ülesandeks oleks tööliskonna majandusliste ja kultuuriliste huwide kaitsmine ja tööliste heaolu eest hoolitsemine üldse. Selleks seaduseelnõude wäljatöötamine, töötatistika pidamine, töötõimaluse leidmine jne.

*

Arstid, töölised, apteekrid saawad endale kutseesinduse, kuid wäike- ja keskkõsturite saatusele ei pühendata „kõrgemal" pool tähelepanu. Kutseesinduse seadus on juba aastaid seisnud kalewi all.

Tshehhoslowakkia saadiku wahetus Tallinnas.

Tshehhoslowakkia wabariigi senine chargé d'affaires härra Wladimir Tshernoshek, kes Tshehhoslowakkia diplomaatilise esindajana on kuus aastat Eestis tegew, on määratud 1. septembrist s. a. Praha wälisministeeriumi osakonna peanõunikuks ja lahkub oma perekonnaga juba 2. septembril s. a. Tallinnast.

Härra chargé d'affaires Tshernoshki asemele Tallinna on määratud Tshehhoslowakkia wälisministeeriumi nõunik Jaroslaw Galia.

Rikutakse turgu.

Aegna kindl. majandusülem on hädas kingseppadega. Kuulutustele wastawad pealtnäha korralikud ja karsked kingsepad, kuid mõne aja kohal töötades näib neid tabawat üks ja sama halb komme. Kukuwad nimelt pööraselt jooma. Käesolewa suwe jooksul on juba saarel kohta wahetanud neli kingseppa.

mitmed tööalad weel haiguskindlustuse

Kohvik-kondiitriäri

„Filipõč"

Viru tänav 18. **Könetr. 430-69.**

Mugavad ruumid.

Alati saadaval oma **kondiitri tööstuse saadused kõrges headuses.**

Lugudidamisega: **N. Schlepkow.**

Silmad awanewad.

„Riigi Teatajas" hiljuti wäljakuulutatud meistrite, õppinud tööliste ja töötsusõpilaste seaduse ellurwiimise küsimus on rakendatud kooliwalitsusele, kuna linna algkoolid peawad töötsusõpilasi ette walmistama ja selle eest hoolt kandma, et was[illegible]ate wõimetega õpilased saaksid juhitud õigetele töötsusaladele. Kooliwalitsuse juhataja hra Kana on otsustanud õige ülewaate saamiseks astuda kontakti töötsurite ja nende ühingutega, sest kesk- ja wäiketöötsurite kaastööta ei taheta mitmeid küsimusi otsustada.

Kümneid tuhandeid tonne seisab rukist ladudes.

Keskmädalasel wabariigi walitsuse koosolekul informeeris majandusministri kohusetäitja teedeminister A. Oinas walitsust rukkimonopoli praeguse seisukorraga. Rukkitagawarade realiseerimisega on majandusministeeriumil raskusi. Sest praegu seisab ladudes 27.000 tonni rukist, mis terawilja kaitsefeaduse alusel möödunud talwel põllupidajatelt ja ühistegelistelt ettewõtetelt ülejäägidena kokku osteti, kasutamata ja talle ei leita ostjaid.

Rukkitagawarade realiseerimiseks on majandusministeeriumil küll teatud kawad olemas, kuid walitsus nende suhtes seisukohta ei wõtnud, waid lükkas kogu küsimuse lahendamise septembrini edasi. Siis otsustatakse küsimus niihästi tagawaras seiswa rukki, kui ka uuesti kokkustetawa rukki kwantumi ja hinna kohta. Wõimalik, et siis kõne alla wõetakse ka, kui wajadus seda nõuab, terawilja kaitsefeaduse osalise muutmise küsimus.

Eriõppeasutis kaupluse müüjaile.

Reklaamiõpetus kõigile tarwilik.

(„Tallinna Teataja" kirjasaatjalt.)

Helsingist, 7. augustil. Soome majanduslikud kesorganisatsioonid asutasid eriõppeasutise, mis püüab kõrgendada kaupluse müüjate kutseliist tasapinda. Käesolewal sügisel algab kool tegewust.

Kooli juhatab end. kaubanduskooli juhataja *cand. rer. pol.* Armas Salojoki. Esimesel aastal piirdutakse waid kaubanduslike erikursuste korraldamisega. Esialgselt on kawas müügioskuse kursused, reklaamikursused ja waateakende dekoreerimis-kursused.

Müügioskuse kursused korraldatakse rauna-, ehitusainete-, toidu- ja koloniaalkauplustes teeniwaile.

Kool sisaldab hulga häid õppeabinõusid.

Ainult 1 kroon maksab „Tallinna Teataja" aasta lõpuni!

Tamme-, kase- ja mahagonipuust

mööbleid,

mitmes valikus polstermööbleid soovitab

J. KALLO mööbliäri

Asub nüüd **S. Karja 18. Tel. 25-07. Tallinn.**

Hinnad mõõdukad, maksutingim. soodsad.

Auru-värvimine, keemiline puhastus, kiirpressimine plisseerimine ja dekateerimine

Hoff-Man's Method

Apteegi tän. 1 tel. 430-10 **Niguliste tän. 6 tel. (2)13-47**

Osakonnad: **Tartus,** Rüütli tän. 11 ja Riia tän. 41
Pärnus, Wilmsi tän. 12

Värwitakse, puhastatakse ja pressitakse

kõiksugu siidi, plüüs, sammeti, villaseid ja puuwillaseid riideid.

Töö wilunud eriteadlaste juhatusel wõistlusetult korralik.

Hinnad odawad. **Hinnad odawad.**

Mugawad ooteruumid

ülikonna kohalpressimiseks, mida toimetatakse 15 min. jooksul.

Kodust toomine ja koju saatmine tasuta.

H. Feierbach'i

wedrutehas ja mehaanikatööstus

TALLINN, Jaama tän. 8. **Könetraat 304-04.**

Valmistab parimast materjalist autode, wankrite ja teiste sõidukite **wedrusid. Puhwrivedrud, spiraalwedrud** kõikides mõõtudes igasuguseks otstarbeks. **Igasuguste masinate, mootorite ja autode täielik parandus ning uute osade walmistamine.** Eriti: **tsilinder ja koonus hammasrattad autodele. Auto tsilindrite puurimine ja lihwimine eri aparaadil.** Soowikorral montööride wäljasaatmine.

Uued tolli põhitariifid.

Nagu peaaegu iga uue seaduse maksmapanemisel tekiwad tegelikus elus üht wõi teist laadi raskused, on wiimaseid ka „Riigi Teataja" nr. 58 — 18. juulist s. a. maksma pandud uute tolli põhitariifide seadusega.

Uued tolli põhitariifid on maksma pandud walitsuse poolt enne, kui nad on jõudnud seaduseks muutuda, erilise wolituse põhjal, mis walitsusele on antud, tollitariifide maksmapanemise seadusega („R. T." nr. 81/82 — 1924), mille wastaw § 3 on muudetud käesolewal aastal tollitariifide maksmapanemise seaduse § 3 muutmise seadusega (wt. R. T. nr. 54 — 1931. a.). Muudetud kujul wolitab see seadus wabariigi walitsust panema esialgselt maksma riigikogule esitatud tollitariifi muutmise seaduseelnõus ettenähtud kaupade maksustamist, olgu maksustamise wiisi määramisel, tollimäärade kõrgendamisel wõi alandamisel, olgu tolliwabade kaupade maksustamisel wõi tollialuste kaupade tollist wabastamisel."

Eeltoodud redaktsioon ei jäta kahtlust selle kohta, et mitte terwe riigikogule esitatud tollitariifi muutmise seadust, milles wõib sisalduda igasuguseid eeskirju ja korraldusi, ei ole walitsus õigustatud enne seaduse wastuwõtmist maksma panema, waid ainult seda osa esitatud eelnõust, mis käsitab kaupade maksustamist, kuid ka seda osa wõi üldse maksustamise eeskirju, seletab edasi sama seaduse paragrahw, ainult sedawõrd, kuiwõrd nad käiwad: 1) maksustamise wiisi, 2) tollimäärade kõrgendamise wõi alandamise, 3) tolliwabade kaupade maksustamise ja lõpuks 4) tollialuste kaupade tollistwabastamise kohta.

Sama paragrahwi järamine lõige keelab walitsusele muuta püsiwaid keeldusid kaupade sisse- wõi wäljaweo kohta, samuti uusi keeldusi maksma panna.

Riigi Teataja nr. 58 akt 455 all on awaldatud walitsuse otsus 16. juulist, milles on öeldud: „Panna esialgselt maksma ... Tolli põhitariifid, arwates 20. juulist 1931. a. kl. 8 hommikul" ja sellele otsusele järgneb seaduseelnõu, millel puudub milgil põhjusel pealkiri, kuna ta algab:

„I. osa.
Tollipõhitariifid.
Maksma panna järgmised tollipõhitariifid:
I. Sisseweotariif.
II. Wäljaweotariif."

Kui waadata sisseweotariifi jaotust, siis torkab silma, et sellele on lõpuks juure lisatud: „üldmärkus" kolme punktiga, mille lugemisel tekib küsimus, kas see üldmärkus on ka maksma pandud „esialgselt", kuna see ei sisalda ühtki tariifi. Kui pöörduda walitsuse otsuse poole, millega esialgne maksmapanemine on teostatud, siis saab eitawa wastuse, kuna otsusega on maksma pandud „Tollipõhitariifid". Tolliametkond olewat aga teisel arwamisel, s. o. et tariifide all tulewat mõista tariifi üldmärkus. Waewalt saaks sellega leppida. Kuid nüüd on ilmunud juba uus walitsuse otsus, muidugi tollitariifide seaduse täiendamise seaduse näol, millega seletatakse „üldmärkust" ja mis ka on pandud samal wiisil „esialgselt" maksma. Sellest täiendamise seaduseelnõust nähtub, et walitsus on tahtnud panna maksma mitte ainult tollipõhitariifid kui niisugused, waid ka „üldmärkuse".

Tekib küsimus, kas walitsus oli selleks wolitatud eelpooltoodud tollitariifide maksmapanemise seaduse § 3-ga käesolewal aastal muudetud redaktsioonis.

Nagu ülal juba tähendatud, ei sisaldu üldmääruses ühtegi tariifi, küll aga on selle p. 1. sisse wõetud tolliseaduse materjaalne norm:

„Tollimaksud tasutakse kauba tolliameti korraldusest wäljalaskmise päewal jõusolewa tariifi järgi."

See norm on suurele hulgale kaupmeestest otse jalad alt ära löönud, kuna teda püütakse nüüd ellu wiia.

Kui nüüd pöörduda ülaltoodud wolitusseaduse § 3. ettenähtud wolituste poole, siis leiame, et üldiselt on lubatud esialgselt maksma panna ainult kaupade maksustamist uue esitatud seaduseelnõu järgi, ja seda lubatawat maksustamist selgitatakse, et see wõib toimuda kas tollimäärade muutmise, tolli alt wabastamise wõi tolli alla panemise wõi maksustamise wiisi määramisel.

Et üldmärkus p. 1. sisalduw eeskiri ei ole tollimäärade sisuline muutmine, mis sisaldub juba üldmärkusele eelkäiwas tariifis, ega ka tolli alt wabastamine wõi tolli alla panemine, selle kohta ei ole kahtlust. Jääb üle „maksustamise wiisi määramine", ja lubatagu küsida, kas üldmärkuse p. 1. eeskiri on maksustamise wiisi määramine? Waewalt saaks seda öelda. Wiis on toimingu wäline kuju wõi worm, kuna tariifi seadus, mille põhjal toll wälja arwatakse, ei saa kuidagi olla tolliwõtmise wiisiks, waid on see alus, millel põhineb wõetawa tolli määr. Wiisi alla wõiks wiia eeskirju waluuta kohta, milles toll maksetakse, s. o. kas wälis- wõi siseraa waluutas, kas kullaga wõi hõbedaga, kas kaalu wõi mõõdu järgi jne.

Eeltoodust järgneb, et kõige parema tahtmise juures ei wõi wolitusseaduse § 3. redaktsioonist kuidagi nii aru saada, et see annaks wabariigi walitsusele õiguse ka tolli wõtmise aluseid muuta ja neid „esialgselt" maksma panna, mispärast peab arwama, et „üldmärkus" ei ole maksew.

Näib, nagu ei oleks „üldmärkuse" p. 1. esialgselt maksmapanemisel sugugi järele mõeldud, missuguseid tagajärjed on sellel eeskirjal tegelikus elus nii majanduslikult kui ka poliitiliselt.

Majanduslikult ruineerib säärane teguwiis nii mõnda kaupmeest, kes ostis, kuid ei suutnud weel kätte saada enne 20. juulit kaupa, mille peale toll sai tõstetud mitmesajakordselt. Kauba eest on raha makstud, hiigla kõrge tolli maksmiseks aga puudub raha, wõi säärase tolli maksmine on asjatu, kuna pole wõimalik mitusada korda kõrgendatud hinnaga kaupa edasi müüa. On olemas ka juhud, kus kaup on enne kättesaamist ja tolli tõstmist juba edasi müüdud eelmise tolli kohaselt, ja nüüd tekiwad kahjutasu nõudmised, mida keegi ei suuda maksta.

Kui walitsus nüüd uue korraldusega tollitud kaupu, mille eest toll on ära makstud enne 20. juulit, lubab kätte saada tolli tasumisega senise tariifi järgi, siis peaks ta selle korralduse laiendama ka wähemalt juhtude peale, kui kaup oli rewideeritud, s. o. tollitud enne 20. juulit, kuigi toll weel maksmata. Mõlemal juhul oli tolli küsimus lahendatud enne uute tollide maksmapanemist ja ei ole mingit mõistlikku põhjust aluseks wõtta ainult tolliraha maksmist.

Kuidas wõib weel kaubelda, kui on teada, et tolle wõib alati sadadekordselt tõsta ja nii ebamääraselt tõstetud tolle maksma panna ka ennem ostetud, kuid weel mitte kätte saadud kaupade kohta. Kes suudab sedawõrd riskeerida?

Lõpuks — küsimuse poliitiline külg. Kuidas waatawad suurriigid meie teguwiisi peale neilt importeeritawate kaupade suhtes? Wastus on iseeneseşt selge.

Kas wõib meie wäike riik eneselle lubada sääraseid eksperimente? Mis ütleksime meie, kui ühel ilusal ajal, kui laewalaadungid meie wõi ja munadega on teel, ütleme Inglismaale, ja kui inglise walitsus tõstab tollid nende kaupade peale enne kohalejõudmist ja tollimist mõnisada korda!

Jurist.

Eesti aukonsuleid on kõige enam Britannias.

1. aprillil 1931. a. kuulus meie konsulaarwõrku 12 peakonsulaati, 72 konsulaati, 39 asekonsulaati ja 6 konsulaaragentuuri — kokku 129 konsulaaresindust. Neist oli riikide järele P.-Ameerika Ühendriikides 6, Kesk- ja Lõuna-Ameerikas 4 (Kuubas 1, Mehhikos 2, Brasiilias1), Austrias 1, Belgias 4, Briti inmpeeriumis 25, Hiinas 2, Hispaanias 4, Hollandis 1, Itaalias 7, Kreekas 2, Lätis 2, Norras 6, Poolas (koos wabalinna Danzigiga) 5, Prantsusmaal koos asumaade, mandaatmaade ja huwipiirkondadega 9, Portugalis 4, Rootsis 12, Rumeenias 1, Saksamaal 13, Soomes 7, Shwatsis 1, Wenemaal 1, Taanis 8, Tshehhoslowakkias 2, Türgimaal 1 ja Ungaris 1. Peale selle, ilma iseseiswa tegewuspiirkonnata, olid auasekonsulid Kopenhaagenis, Stokholmis ja kutseasekonsulid Kopenhaagenis ning Antwerpenis. Samuti täitsid konsulaarülesandeid kõik wabariigi saatkonnad.

Uue konsulaarseaduse ootel, mis looks tegewusele kindla organisatsioonilise aluse, on 1930.-31. tegewusaastal konsulaarwõrgu arendamisega oldud üldiselt tagasihoidlik. Juure loodi ainult 8 konsulaaresindust (konsulaadid Oportos, St. Cruz de Teneriffas, Baris, Berliinis, Düsseldorfis, Nürnbergis, asekonsulaadid Ostendes ja Swanseas). Kaks konsulaati (Lübekis ja Poznanis) likwideeriti.

Konsulaartoimingud püsisid, waatamata wiisade kaotamisele Eesti ja rea teiste riikide wahel ja muude hõlbustuste maksmapanemisele liiklemise alal, arwuliselt umbes endiste aastate kõrgusel, mis on seletataw tegewuse kaswamisega teistel aladel. Eestkätt tuleks siin nimetada majanduslikku informatsiooni andmist.

Kuna küll juurem osa konsulaartoiminguteşt on tehtud saatkondade ja kutsekonsulaatide poolt nagu waremgi, on ka aukonsulaadid kohati wiimasel ajal hakanud näitama suuremat intensiiwsust. Siiski takistab suuremate tagajärgede saawutamist üldiselt Eesti olude puudulik tundmine ja samuti konsulaarasjaajamisse puutuwate seaduste ja üldeeskirjade puudumine mida pole jõutud kõrwaldada. Paremini on tegutsenud need aukonsulaadid, mille juures töötawad kodumaalt saadetud sekretärid, wõi mille juhiks on eestlased.

Mööbliriideid,
plüüs- ja juutevaipu, linikuid, kunstnahka, vahariiet, autopolstririiet
ostate kõige odavamini
A.-S. Ühendatud Manufaktuur Kauplused „SELECT"
Pikk tän. 12 ja Mundi tän. 3.

Tallinna kiri.

Äripalavik haarab isegi harilikke surelikke. Vast tuleb siiski arsti lugeda pisut erinevaks tavalisest inimesest, kuna tema ämmaemandast järgmisena tervitab nabanõõri otsas ripnevat inimtaime ning inimelu lõppeks märgib oma seletamatu kärkirjaga surmapõhjusena asjatundjalegi raskelt dešifreeritava ladinakeelse lausekese.

Tuntud on ju küsimus: Mis ühist on kartulal ja arstil? — Mõlemite vili puhkab mullas, vastatakse. Ent viimasel ajal wõime näha arstide tõõ wilja konkreetseid awaldusi ka pisut proosalisemas walgustuses.

Kui bensiini spekulatsiooni lained uhtusid Tallinna halle müüre, haaras äritegemise wõimalusest ka üks pealinna arste, kes hetkeks pöörus selja oma instrumentidele ja asus opereerima kerekat tanklaeva. Selle mahukas kõht sisaldas ligi 300.000 kg. petrooleumi, mis kuulub arstimisvahendite hulka waid sel määral, mil teda tarvitatakse teatawat liiki wereimejate toimetamiseks Nirwanasse. Seni on selgitamatu, kas mainitud medicus selleks otstarbeks Eesti rahwale mõnisadatuhat kilo petrooleumi hankis wõi kawatseb tema reguleerida hindu mujalgi kui oma kabinetis?

Ent leidub ka neid arste, kellele õnn on laia suuga naeratanud. Hästitoidetud Fortuna abil on jõudnud ameerikaliku saawutusteni üks inimkonna awitajaist, kes kawatseb Nõmme kuulsale linnale kinkida enneolematu luksusliku suwila. Liiwamägedesse tahetakse istutada puid, mis wõiksid wõistelda Hollywoodi staride palmidega — kui waid ilmastik seda wõimaldaks. Et muuta liiwatuisus waewlewat kuiwa Nõmmet karastust pakkuwaks oaasiks, ehitab arst oma basseini — asi, mida seni meie suurimad parwenüüd ei märganud hankida. Arst on arst, tema ei jäta silma wahele midagi, mis kuulub keha teenimisse. Suwila saab ka oma tenniswälja, mis ehtsa muruga nagu Wimbledoni wäljad. Kui inglise lordid sellise kalli wälja korrashoidu wõiwad endale lubada, miks siis mitte anatoomiliste saawutustega Krõõsuseni küüninud arst. Kõik too ei olewatki nii wäga kallis — 12 milj. waid!

Arwatakse, et mees spekulatsioonidega raha teinud. Sugugi mitte! Tõõ on seda sisse toonud. Saab mõni koraldada.

Kodanik aga, kes „Riigi Teatajast" luges wälissaadikute kõrgeid palkasid, wangutas pead ja leidis tolle olewat lubamatu raiskamise. Kuid harilik kodanik, kas kannab südamerahuga mõnekümnekroonilist ülikonda ja hädakorral lõunatab kusagil woorimehe kõrtsis, ei wõi kujutleda, mis tähendab olla üks keskmisepalgaline Eesti esindaja wälismail, kus riigi prestiiž nõuab nooblit esinemist, kus pead sõõma parimais lokaalides, kus su püksi wiikide ja kaelasideme hinna järele otsustatakse kogu riigi majandusliku seisukorra üle, kus ajamata habe wõib — allegooriliselt öeldes — tekitada diplomaatilist pinewust ja wahekordade halwenemisi. Iga korralik äri walwab ka oma teenijate riietuse järele. Halb küll, kalduwad mõned meil wälisesitustes snobismi, ent lõppeks on riietuse suhtes parim üleliiga kui liiga wähe. Seni kui riik riiete arweid ei maksa. Kõneldakse küll, et algaegadel (ja ka nüüd) lasknud asutused teha oma ametnikele esitusmundri — fraki. Olnud wabariigi alul siis noid frakiarweid kuhjade kaupa, kuni kõik enamwähem esituswõimelised härrad omanud tolle tsiwilisatsiooni tunnuse ning — hakanudki end pidama tsiwiliseerituks...

Riik ja linn peab kõikjal appi tulema. Nii esitas üks nupukas kaupmees Wiljandi linnale nõudmise 40 l. piima pärast. Tänaw olnud nii aukline, et mehel 40-l. piimanõu ümber läks ja lehma elumahl maad niisutas. Mees leidis, et tänawad on linna asi, kui tänaw on korratu ja sellest tekib kahju, tuleb linnaisadel maksta kahjud kinni. Lühike ja selge.

Onu Peeter.

Meie leht on lugeja sõber.

Hea tahe, kuid halvad teod

Toorkummi kõrge toll.

Asjatundmatu huvide kaitse.

20. juulil k. a. maksma pandud nues tollitariifis leiame wast ainsama artikli, mis pandud keelutolli alla, waatamata sellele, et ta on aine, mida kodumaal ülbse ei walmistata. See on tooreskummi lehtedes, mida tarwitatakse saapatalbadeks ja peale selle pastalde walmistamiseks naha asemainena. Eudise tollimäära asemel 8½ sendi juures on praegune tooreskummi toll — 3 krooni kilolt. Keelutolli maksmapanemine fündis nahatööstu-rite palwel, kuid keelutolli autorid jätsid ligemalt selgitamata, kas käesolewal korral keelutoll wastab üldse meie majandushuwidele. Teada on, et odawam pastlanahk pargitakse wälismaalt sisseweetawast tooresnahast — „kipsidest", seega ei ole käesolewal korral walnuta wäljawool, mida nähti kummi sisseweos, põrmugi takistatud. Samuti ei ole mõõdunandew wäide, nagu tekitaks kummitarwitamine nahatööstuses suurema arwu töötatöölisi. Et täita ülemaalist turunõuet pastlanaha järele, on asjatundjate arwates küllalt waid 50 töölisest. Kuna rahwa ostujõud on tunduwalt langenud, on arusaadaw, et kalli naha asemele otsiti wastaw aseaine, milleks ofutus tooreskummi. See nähe ei ole ükst meil; peaaegu kõik Euroopa riigid weawad seda ainet sisse, eriti rohkel arwul rikas Prantsusmaa oma kõrge ostujõuga. Kõigis nendes maades tarwitatakse tooreskummit jalanõude walmistamiseks ühel või teisel kujul. Eriti on kaswanud just õhukese kummi tarwitamine, millest mujal muuseas walmistatakse sandaale nagu meil pastlaid. Tooreskummi hinnad on wiimastel aastatel järkjärgult langenud, milline asjaolu soodustabki selle materjali suurt lewimist.

Nus tollitariif, mis puutub tooreskummisse, on ka wäga omapäraselt koostatud. Ta annab majandusministeerium loal wõimaluse käesolewat materjali sisse wedada tollita, kui kaup on määratud „tööstuse otstarbeks". Siin tuleb aga eraldada kummitööstust jalanõudetööstusest. Esimene, kui kummiasjade tootja ei tarwita seda sorti tooresi kautšuki, mida tarwitab jalanõudetööstus. Kummitehased ostawad palju odawamalt ja teisel kujul walmistatud tooreskummit, tehniliselt kerge eraldataw nõndanim. „krepp-tallakummist", kuna mõlemad on ikkagi kautšukid tooresi kujul. Seega tuleks tolliametil kauba tollist läbilaskmisel terawalt silmas pidada, kas tegemist on hariliku krepp-kummiga, mida tarwitatakse kummitehastes toorainena ümbertöötamiseks ja kuulub tollita läbilaskmisele, wõi on tegemist krepp-tallakummiga. Ei wõi asetada kummitööstust sarnasele soodsale seisukohale, et wõimaldada neile ziikuguse kauba tollita sisseweedu, milline wõiks walguda turule kõrge teenistuswõimalusega, kuna äribele selle kauba sisseweedu on kõrge tolliga sootu takistatud.

Edasi on rahwamajanduse mõttes tolliseskirjas tooreskummi suhtes weel see pahe, et krepp-tallakummit wõiwad tollita sisse weda saapawabrikud, kuna kümnetuhandeline kingsepade-käsitööliste pere on asetatud halwemasse seisukorda: wiimastele jääb nüüd kummi kättesaamatuks. Enne wõisid kingsepad kummit osta äridest, äridele on aga nüüd kauba sisseweedu wõimatu, sest keelutoll on sihitud otsekohe nende wastu. Peale selle ei ole asutustel wõimalik jälgida, kas saapawabrikule tollita sisse lastud kummi läheb ka tõesti „tööstuse otstarbeks" wõi walgub müügiks turule.

Nii on saadud walmis tollimuudatusega, milline ei näi wastawat meie majandushuwidele ja annab wõimalusi kõrwalekaldumiseks. Ei leitud tarwilikuks küsida selles asjas ka kaupmeeste arwamist, kes oma kogemuste najal oleks selgitanud, kuidas küsimust praktilisemalt lahendada.

Nende ridadega ei ole sugugi ignoreeritud kohumaa nahatööstuse huwe. Küsimus on waid wõetud laiemas ulatuses. Kaupmehed ei eita kaitsetolle teatud piirides, kuid eitawad alati igasuguseid keelutolle, mis käiwad üldise majandushuwide wastu.

M. M.

Ostke neist äridest

kes kuulutavad

„Tallinna Teatajas"!

Seasw.

New-York, 12. augustil (cent. bush.). Rio n:o 7: loko 5 7/16; september 4,92; oktoober 5,03; detsember 5,16; jaanuar 5,21; märts 5,20; mai 5,36; juuli 5,47. Tendents kindel.

Santos Nr. 4: loko 8 3/8.

Kohwiturg waikne.

Londonist teatatakse, et augusti esimesel nädalal ei peetud awalikke oksjone. Erawiisil pakutud kaup on peamiselt koosnenud halbadest kohwisortidest, mille müük on ofuntunud wäheseks.

Sakšamaal walitsewa kriisi tõttu on nõudmine mandril nõrk.

Puuwilla hind langes.

ühendriiges rekordsaak.

Liverpooli toorwillaturg oli augustt esimesel nädalal kindel. Oli märgata isegi hindade tõusu tendentsi, kuid ametlikud andmed ühendriikide arwatawa saagi kohta löi hinnad alla, sest ühendriiges töötab tulla rekordsaak. Mecleolu säilis siiski rahulikuna.

Manchesteri puuwillatoodete turu löi hindade langus toorwillaturul segi. Ostjad muutusid äärmiselt ettewaatlikuiks. Turu elewustumine oleneb sellest, mil saawutatakse usaldus. Seisukord on ebamäärane. Muudatust tendentsis ei ole niipea oodata.

Dumping tärkliseturul.

Venelased on suurema hulga kartulitärklist paisanud dumpinghindadega maailmaturule. Selle tõttu on raskeks kujunenud meie kartulitärklise tõösturite seisukord, kes ei saa oma saadusi sama madalate hindadega välja vedada.

Wene nisutärklise sisseweo piiramine Poolas.

Wiimastel kuudel on Poolasse rohkel hulgal Nõukogude Wene nisutärklist sisse weetud. Hinnaks oli 65 zloty 100 klgr. eest tollituna Poola wastuwõtupunktis. Müük sündis 6-kuise krediidi peale. Kui maha arwata tolli- ja transpordikulud, jäi Wene müüjale järele 17 zloty 100 klgr. pealt. Poola põllumajanduslikud organisatsioonid on palunud walitsust Wene nisutärklise sisseweo kohta keelu maksma panna, wõi wähemalt tolli tõsta sarnaselt, et edaspidine tärklise sisseweedu dumpinghindadega wõimatu oleks.

Üks kolmandik Ameerika puuwillasaagist häwitamisele.

Washington, 12. augustil. Federal Farm Board on 14 puuwillatootja osariigi kuberneribele telegraafiteel korraldusе teinud, et nad soowitaksid puuwillaistanduste omanikel üks kolmandik oodatawast puuwillasaagist lihtsalt ära häwitada. Wastutasuks selle eest lubab Farm Board oma puuwillatagawarasid aasta otsa turult tagasi hoida. Farm Boardi juhataja Stone ütles oma telegrammis: „Kui see ettepanek läbi wiiakse, wähenekšid puuwillatagawarad 4 miljoni palli wõrra."

Wene pakub nisuturul.

Londonist teatatakse: Suur-Britannias walitsenud sajune ilmastik on takistanud nisusaagi koristamist. Kohalikel turgudel on hinnad püsinud kindlatena.

Tee peal olewa ja hiljumalt laaditawa nisu turul on hindade langemine kestnud edasi. Nõudmine keskmine.

Wene nisu pakutakse suuremal määral, hindade olles muutumatud, kuigi teiste nisude hinnad on nõrgemad.

Euroopa mandrilt teatatakse head nisusaaki.

Nisujahu hind kindel. Turu üldine tendentsi tõttu weskid piirawad oma wiljaostusid, ostes waid tingimata tarwilikku määra.

Maisi nõutakse elawalt. Argentina läkitab turule maisi suuremal määral, mis awaldab mõju hindadele.

Turgudelt.

Tallinna Börsikomitee

poolt 12. augustil koteeritud en gros hinnad.

Allpooljärgnevalt toome mõningate saaduste en gros hinnad eelpoolmainitud päeval.

Riis, Burma . .	100	kg.	29,50—30—
Kartulitärkl. „Superieur" . . .	100	„	28,00
Kakao, Hollandi .	1	„	1,25—1,70
„ Inglise .	1	„	1,20—1,45
Kohv, Rio Santos jne.	1	„	2,30—2,50
Kohv, K.-Ameerika sord.	1	„	3,10—4,80
Tee, lahtine, orange Pekoe, Tseil.	1	„	5,00—5,50
Tee, lahtine, orange Pekoe, Java	1	„	3,80—5,00
Tee, lahtine, Moning, Hiina . .	1	„	4,00—4,70
Suhkur, Poola . .	100	„	26,50—27,25
„ Vene . .	100	„	26,50—27,25
Sool, lahtine, Vene, franko vag. Irboska ja Narva	100	„	3.40
Sool, laht., Saksa	100	„	3.40
Heeringad, Shoti „Matties" . .	tünn		44,00—46,00
Heer., Jarmouth „Matties" . .	„		44,00—46,00
Heer., Jarmouth „Mattfulls" . .	„		48,00—50,00
Heeringad, Shoti „Mattfulls" . .			
Heeringad, Norra			
Katuselakk, frank. jaama	100	kg.	10,00
Raualakk, franko jaam	100	„	22,00
Raud, sordi . . .	100	„	10,50
„ vits . . .	100	„	15,00—20,00
Raudplekk . . .	100	„	13,50—24,00
„ tsingitud	100	„	32,00—35,50
Raudlatid . . .	100	„	11,00—11,50
Teras, Inglise . .	100	„	70,00—100,00
„ Saksa . .	100	„	70,00—100,00
„ vedru . .	100	„	22,00—24,00
„ talla, ree .			
Inglistina . . .	100	„	300,00
Seatina	100	„	45,00—48,00
Vaskplekk, punane	100	„	160,00—200,00
„ valge .	100	„	150,00—180,00
Tsinkplekk . . .	100	„	70,00—75,00
Masinaõli . . .	100	„	26,00—27,00
„ Poola . .	100	„	22,00—24,00
„ Ameerika	100	„	26,00—30,00
Mootoröli, Ameer.	100	„	35,00—43,00
Autoõli, Ameerika	100	„	39,00—105,00
Linaseemneõli . .	100	„	74,00—81,00
Värnits	100	„	76,00—83,00
Petrooleum, Vene, sistern. ja vaad.	100	„	18,85—20,00
Petrool., Ameer. .	100	„	18,00—20,00
Bensiin, Vene . .	100	„	35,60
„ „ II. s.	100	„	33,00
„ Ameer. .	100	„	35,60
Pesusooda, kodum.	100	„	8,00—9,00
Seebikivi	100	„	27,00—29,00
Värvid, nigrosiin, veessulav, välj.	100	„	5,50
Tsinkvalge, välj.	1	„	0,70—0,75
Tinavalge . . .	1	„	0,80
Ooker, väljamaa .	1	„	0,17½—0,21½
Tsement, Portland, Kunda pütt	(170 kg.)		8,75
Kriit, toores . .	100 kg.		5,15—6,50
„ pestud . .	100	„	5,50—6,50
Telliskivi, I. sort Loksa, fr. Tall.	1000 tk.		45,00—50,00
Silikaat, I. s. fr. vabrik	1000	„	39,00—40,00
Tuletikud, originkast (5000 toosi)			130,00
Tallanahk, Eesti .	1 kg.		
„ Ameerika nahast, I. s.	1	„	
Tallanahk, Ameerika nahast II. s.	1	„	
Nisu, pehme Ameerika ja Inglise .	100	„	48,00—49,00
Nisu, sõre Ameerika ja Inglise	100	„	48,00—49,00
Puhk ja Pojad rukkijahu	100	„	17,20—18,00
Rotermanni rukis	100	„	16,50—17,50

Kanamunade noteeringud 14. aug.

Eksportmunad üle 60 gr. — 37 senti kümme, 50—60 gr. — 35 s. kümme, siseturumunad üle 50 gr. — 32,5 s. kümme, alla 50 gr. — 25 s. kümme.

Hinnad on mõistetavad franko sorteerimise punkt ja maksvad alates 8. augustist s. a.

Tsemendi hind.

Nagu majandusministeerium teatab, on praegu tsemendi üldhind võrdne sellele hinnale, millega varemalt müüdi tsementi põllupidajaile, see on 6 krooni 75 senti kott franko Rakvere. Tallinnas muidugi tuleb kott maksma umbes 20% kallim (umbes 8 krooni kott). See 6,75 kr. on üldhind kõigile.

Teede ehitamiseks müüakse aga tsementi veelgi odavamalt — 6 krooni 25 s. kott Rakverre tooduna.

Või hind tõusis.

Eksportööride arvamise järele on Tallinnas noteeritava 1. sordi või madalam ostuhind kr. 1,78 kilogramm. Hind on mõeldav franko vagun ärasaatejaam ja või eest, mis sisse tulnud 7.—14. augustini. Tendents on kindel. Eelmise nädala hinnaga võrreldes on käesolev noteering 15 punkti võrra tõusnud. Varem noteering oli 1,63 kr. kilo.

Tallinna turg 13. augustil.

Sealiha terve sea viisi 55—60 s. kg., sealiha väikemüügil 60—85 s., soolatud sealiha 70—80 s., sulatatud searasv 120 s., suitsusink 110—140 s., loomaliha 40—90 s., vasikaliha 35—65 s., lambaliha 65—90 s. kg., tapetud kanad 120—250 s. tükk, kanapojad 35—90 s., tedred 60—150 s., metspardid 50—75 s. tükk.

Kanamunad 8—10 s. paar. Kõõgivõi 145—170 s. kg., lauavõi 175—180 s. kg., piim 10—14 s. liiter, kohupiim 25—35 s. kg., hapukoor 100—125 s. kg., juustud 100—200 s. kg.

Rukkileib 15—16 s. kg., peenleib 29—30 s., sepik 32—34 s., sai 32—50 s. kg., sepikujahu 25 s. liiter, odrajahu 20 s., tangud 20 s., kruubid 22—24 s., herned 25 s., värsked rohelised herned 30—35 s. liiter.

Mesi 75 s. purk 400 gr.

Kartulid 9—110 s. 20-ltr. mõõt, 5—6 s. liiter, värske kapsas 12—15 s. kg., kaalid 3—10 s. tükk, porgandid 4—5 s. kimp, redised 5—6 s. kimp, lillekapsas 3—30 s. pea, sibulad 20 s. liiter, salat 15 s. kg., rabarber 12—15 s. kg., kõrvits 35—40 s. kg., kurgid 1—2 kr. sada, 2—10 s. tükk, värsked hapukurgid 2—10 s. tükk, tomatid 75—125 s. kg.

Wärsked räimed 30—35 s. kg., kilud ja räimed segi 11—15 s. kg., kilud 15—18 s. kg., kameljad 30 s. kg., ahvenad 35—45 s. kg., haugid 60—70 s., kohad 110—180 s., siiad 120 s., angerjad 150—170 s., lõhed 180—225 s. kg.

Yunad 15—25 s. liiter, mustikad 25—30 s., punased sõstrad 17—18 s., valged sõstrad 30 s., mustad sõstrad 45—55 s., vaarikad 45—60 s., metsamaasikad 50—60 s., aiamaasikad 50—65 s., kirsid 40—80 s., tikerberid 30—50 s. liiter, sidrunid 5—8 s. tükk.

Tallinna börs 13. augustil.

Valuuta.	Müüjad.
New-York	3,7590
London	18,23
Berliin	89,30
Helsingi	9,46
Stokholm	100,50
Kopenhagen . . .	100,55
Oslo	100,60
Pariis	14,77
Amsterdam	151,70
Riia	72,45
Zürich	73,65
Brüssel	52,50
Milano	19,75
Praha	11,16
Viin	52,90
Budapest	65,80
Varssav	42,25
Kaunas	37,50
Moskva (tshekk) . .	194,00

VÄLISTURGUDELT.

KAUBANOTEERINGUID.

Nisu.

Chikago, 12. augustil (cent. bush.). September 49⅛; detsember 53 7/8; mai 58¼—3/8. Tendents kindel.

Winnipeg, 12. augustil (cent. bush.). Oktoober 56⅛; detsember 57½; mai 61 5/8. Tendents kindel.

Liverpool, 13. aug. (sh.: 100 lb.). Grabeb reb: oktoober 3.10½; detsember 40½; märts 42¾; L. straights (280 lb.) 17—20. Tendents kindel.

Wana Prits ärimehi karistamas.

Ei armu, waid hirmuga. Must börs 200 a. eest.

Nüüdsel ajal ohatakse pankrottide uputuse üle, kirutakse kuritahtlikke pankrotte ja kürbetakse, et ärimeeste aufus on langenud wõimaluse piirides allapoole nulli, et jellikseid kõrwalekoidmisi oma kohustuste täitmisest ei tunne ajalugu — ühe sõnaga äriline maailm kannatab enneolematul kujul moraalse languse all! Ent ajalugu kordub. Isegi siin. Nagu wanad dokumendid tõendawad, on Saksamaal, näiteks, pidanud juba

karmi ja kõwa käega

Friedrich Suur astuma samme „bankrotteuride" wastu.

Sakslased on tuhninud arhiiwides ja leidnud dokumendi, milles „wana Prits" oma südame pealt puistab „õpetusi ja karistusi".

13. juulil 1743 a. on awaldatud määrus, mis alul kurdetakse, et „eelmised määrused ja korraldused pankrottide takistamiseks ei ole mingit „effekti awaldanud". Otse ümberpöördult, kogemused on tõendanud, et „banqueroutirerid" on osanud otsida teid ja wõimalusi, ilma küllaldase põhjuseta ja õiguseta saawutada moratooriumi, kui mitte isegi jätta

oma wõlausaldajad

kõigest ilma.

Et sellisele, üldist usaldust, ustawust ja krediiti kõigutawatele nähetele lõppu teha, otsustas Friedrich Suur, kes ei olnud sugugi halwem ärimehena kui sõjapealikuna, määrata järgmist:

„Niipea kui keegi, oli ta siis kaupmees või mitte, madalast või kõrgest seisusest, otsib konkurssi, tahab moratooriumi või wõidakse tõendada, et ta on lubamata kombel **wõtnud kaupa rohkem kui maksta suudab**, tähendab, teeb oma wõlausaldajate petmiseks sihiliku pankroti, tuleb tema wangistada, kõik ta warandus pitseerida; kui ta aga ära on jõudnud põgeneda, siis tagaotsitawate hulka arwata ...

... kui aga raamatuid on ebaõigelt peetud või üldse neid ei leitud ehk on tema pidanud enda jaoks **erilise raamatu (bilansi wõltsimine!)**, millist ta oma teenijaile ei näita, tuleb samuti wangistamiskäsk anda ..."

Nagu näha, ei olnud wana Prits sugugi haleda südamega. Küll tema oleks juba leidnud õige süsteemi ka waranduse naise nimele kirjutamise wastu. Waewalt aga leidus

See börsi kursside tahtwel on wägewam kui kuninglikud käsud.

Saksamaal siis niipalju heebrealast, kelle peaaju leiab ikka konkse, millesse wahest isegi Friedrich Suur oleks rippuma jäänud. Kuid tema sõjawäelase mõõk oleks ikkagi läbirainud Corbinse sõlme!

Üldiselt on huwitaw jälgida tolleaegseid määrusi kaubanduselu korraldamiseks.

Nii leiame sealt koduma tööstuse arendamiseks keelu, mis käib

kodumaa willa wäljawedu

kohta. Ühtlasi anti riigile õigus kontrollida wälismaa willa sisse- ja wäljawedu. Nagu näha, on praegune aeg pööranud tagasi tolleaegse kaubanduspolitika juure.

Praegu ollakse hädas raha puudusega maal. Kuid ka siis ei olnud asi sugugi parem. Nagu ühest määrusest näha, on talupoeg harrastanud laenu tegemist, mille Friedrich lihtsalt ära keelas. Ainult omawalitsuste loaga anti põllumehele laenu. (Meil töötas **põlluministeerium** samuti kawa wälja, mille järele maakondadesse kunakse eriline laenukomisjon, kelle otsusest oleneb laenu saamine.)

Et tol ajal ka

waheltkauplejad maamehi

pügasid,

jutustab üks kuninglik määrus, milles keelatakse otse talupoegadelt nende kohus osta wilja ja teisi põllumajandussaaduseid. Talupojad pidid tooma oma kaubad turule, kus need siis soodsa hinnaga müüdi. (Monopol — see jääb ikkagi Joosepi leiduseks, kes sellega Egiptuse näljaaastail kenat ärі tegi!)

Juba 200 a. eest olid mustad börsid ja kuritarwitused wekslitega. Et neile piiri panna, lõi „Tema Kuninglik Majesteet Friedrich Wilhelm I" patendi maakerite jaoks.

Patendis öeldakse m. t., et wekslitehinguid sooritatakse „ebamugawalt" kohwikuis ja weinitubades,

t u w e l i s e g i t ä n a w a i l ,

talwel tõrtsides jne. Ari ei puhka õõselgi. Lumetuisus ja wihmawalangus käiwad rahalised operatsioonid lageda taewa all. Et aeja „meelelbiwaks" teha, anti rahaliste tehingute õigus ainult teatud maakeritele.

Kui waadelda neid määruseid, wõib weenduda nende sarnasuses praegustega.

Samad hädad on majandust waewanud aastasadasid. Teoreetiliselt on nende wastu wõitlemise abinõud peaaegu samad. Ainult tehnilised abinõud on arenenud.

Kuidas Inglismaa kasvatab oma autojuhte.

Wärske autojuht saab oma esimese loaga kaasa kaks wäikest wihku, millest üks kannab pealkirja: „Road Sense". Raamatu eessõnas ütleb teedeminister Herbert Morrison järgmist:

„Iga automobiilist soowib terwet teed enese jaoks; ma tean, et ka mina soowiksin sama. Aga pole midagi parata, peab harjuma sellega, et peale mele leidub weel teisigi tänawakasutajaid — nii jalakäijaid kui ka sõitjaid. Kuna jalakäijad ja sõitjad nõuawad omawahelist sõprust ja kindlust, määrati kindlaks mõned määrused liikumise kohta.

Kui sa juhid wõoautot, omnibust, trammi, sõiduautot wõi mootorratast, kõigepealt ära unusta oma head kaswatust tänawal ja ole tõeline aumees."

Ei ähwardata karistustega, paragrahwide ega teiste sarnaste lõbustustega, nagu see on kombeks mujal. Määrused on lühidalt wõetud kokku, andes edasi kõige tarwilikuma.

Allpool mõned reeglid:

Wälkese eksimuste korral ei kirjuta politseinik iial nime üles, waid ta annab wiisakalt näpunäiteid õige sõidu kohta, peatades asjaosalise sõiduki. Karistusabinõud wõetakse alles siis tarwitusele, kui on rikutud põhilauset: „Julgeolek kõigepealt". Siis ei tunne seadus mingit halastust patustaja wastu. Esimesel korral tuleb selle „lõbu" eest tasuda kuni 20 naelst., kordumisel aga kuni 50 naelst. wõi 3 kuud wangistust. Ka wõib kaotada sõiduloa.

1. detsembril pandi maksma esimene osa uuest Inglise jõuwankrite seadusest. Selle põhjal saawad edaspidi ainult eriliselt terwed ning tugewad isikud juhiloa. Peale selle nõutakse igalt jõuwankrijuhilt, et ta 22,5 m. kauguselt suudaks lugeda teise auto numbrit. Kui sõiduluba wõetakse ära, ja omanik siiski juhib sel puhul autot, siis karistatakse teda 3-kuulise wangistusega wõi kõrge rahatrahwiga; hooletust sõitmist karistatakse neljakuulise wangistuse wõi rahatrahwiga. Iga autojuht, kellelt küsitaksi eettewaatamatu sõidu korral nime ja aadressi, ükskõik kelle poolt, peab kohe nimetama. Keelbub ta, wõib politsei ta kohe wahi alla wõtta. Kosbnud olekut karistatakse samuti neljakuulise wangistusega wõi kõrge rahatrahwiga.

Valgehabeme piibujutt.

Seenešie kurbmäng.

Tõnis Seeneõis pühitses täna oma neljakümnendat sünnipäewa. Selleks olid käimas kõik ettewalmistused. Õhtul pidid tulema külalised. Seeneõis oli hoolikalt napsud ja sakusmendid walmismuretsenud, et pidu alguseks oleks korwaldatud igasuguseid takistusi. Kuid Seeneõie pidutuju kippus wägisi kaduma. Igasugused wiperused ja pahandused tikkusid mürgitama just tänast pidupäewa.

Seeneõis elas oma teisepoolega küll õnnelikus abielus, mis aga ei takistanud, et wahetewahel puhkesid üsna ägedad tülid abielupaari wahel.

Proua Amilde Seeneõis oli lopsakas blondiin, kes muidu tragi abielunaine, kuid armastas tipsutada mehe moodi. Paras aur peas, ei suhtunud ta kuigi ebatawalt teiste meeste õrnuseawaldusile, mis pööraselt wihastas härra Seeneõit. Wiimane oli juba mitu naise kawaleri tagunud waeseomaks, ka proua Seeneõis ise oma wastutulelikkuse ja mehe ägeduse tõttu oli juba korduwalt arstiabi pidanud tarwitama, kuid warsti lepiti jälle ära, ja asi läks edasi oma endist rada.

Seeneõis ise oli weidi närwiline härra. Olles saanud haatwata wabadussõjas, lootis ta saada ka lapikese mõisnike maad, nagu lubas tolleaegne walitsus, kuid lubada wõib ju nii mõndagi; **egas sellepärast kõiki lubadusi ei täideta.** Seeneõis igatahes maad ei saanud, seewastu sai asundustalu Seeneõie tädipoeg, kes küll püsikrohu lõhnagi polnud saanud ninasse, kuid kes teenis põllutööministeeriumis.

Kuna Seeneõis ka mingisugust ametniku ega muud kohta ei leidnud oma wabanemise järele sõjateenistusest, polnud tal muud wäljawaateid, kui hakata kas wõi pätiks, wõi teerööwliks. Seal wiis teda saatus kokku oma praeguse naise Amildega. See oli härraseid teenides kogunud wäikse kapitali. Otsustati siis lahti lüüa äri, nimelt suurepärane würtspood.

Kauplemine näis õnnestuwat üsna hästi. Seeneõiel kaswas ette ümmargune kõht. Proua Seeneõie puusad laienesid iga päewaga, ja ka kawaleere sigines juure. Kuid wiimasel ajal äriasjad ei edenenud enam kuigi hästi. Ostjad jäid nagu ära. Heeringad jäid hapnema tünnidesse, leib hallitas riiulil. Töömehed kirusid ja wandusid, et mis mood see on, suured sakad ei luba inimesel enam tööd teha, ajal kui ta seda teha soowib ja saab. Jää kas wõi nälga, hakka kas wõi koopaelanikuks, üürirahagi pole enam wõitu kusagilt ...

Nii siis olid Seeneõie äriasjad järjest halwenemas ja minemas allamäge. Seepärast, ja ka et ta mõisamaad ei saanud, ta närwid olidki rikkes. Iga wäikseni kiti asi wõis teda ajada marru. Ertsi wihaseks ta muutus, olles „teinud mõned head käraka. Siis oli torm lahti, Seeneõie hirmus märatsemine wahest kutsus kokku kõik ümberkaudsed elanikud.

Proua Amilde hakkas juba tundma hirmu oma abielumehe terwe mõistuse pärast. Oli isegi rääkinud majaarsti dr. Jäfs'iga, et kas mitte wana Tõnist paigutada Stroomi metsa taha. Jäfs arwas, et praegu pole asi weel küps, kuid tarwis Tõnist hoida erutusest eemal, mitte wiina anda, ega kokkupuutuda lasta selliste härradega, nagu kohtuprihtawitega, maksuinspektoritega, raudteekonduktoritega, korduikega ...

Nii siis, täna oli Tõnise sünnipäew. Käised ülesklooritud, askeldas ta poe leti taga, wahete wahel urisedes oma eite. Ja kas siis inimene ei pea pahandama, kui wiin äraaurab, enne kui ise katsudagi oleks saanud, kuidas ta maitseb?

Aimates, et ta kallis abielunaine ühe pudeli „sisseteinud", mõtles Seeneõis, kuidas toimida, et seda jälle tagasi saada. Seal awanes uks, ja sisse astus kordnik Pruun. Seeneõis seda meest ei sallinud nagu nii. Juba see, et Pruun oli endistel aegadel nooruinud proua Amildet, oli Seeneõiel pinnaks silmas. Kuid weel rohkem wihastas teda Pruuni agarus, mille tõttu Seeneõiel oli protokoll kaela tulnud „ristitud" piima pärast.

Ent täna polnud Pruunil muud asja, wõttis waid karbi suitsu wõlgu ja kadus kähku, kuna poemehe silmad ei tõotanud midagi head.

Olgugi, et proua Amilde tõmus uksele, pidas Pruun siiski paremaks, kirelt ja aega wiitmata jalga lasta: „Mine tea, mis see hull sõdur wiimaks teeb, ta täna näib olewat eriti kardetawas tujus."

Proua Amildel oli parajasti kibe kawaleride põud, seepärast ta oleks meeleldi Pruuniga westelnud weidi pikemalt; kui mitte muud, siis wähemalt silma „pilgutamisega" trehwamise määranud.

Kuid Pruun oli kärmas kaduma, eks elu ole ikka armsam, kui poeproua armastus!

Sõnalausumata kadus proua tagasi korterisse, kuna Seeneõis omaette põrnitsema jäi. Sünnipäewa tuju oli juba tugewasti tumestatud. Seeneõis tundis, et ta täna weel midagi eriskummalisi toime paneb, kui aga parajal juhusel paras mees peaks suhtuma ta näppude wahele ...

Nii möödus ennelõuna, ilma et ostjad oleksid tülitanud Seeneõit.

„Asjad on räbalad, see äri ei tasu enam mõhkugi," mõtles ta kurwalt, paberossi sülitades. „Selle lõbu panewad monopolisakad ka warsti kinni. Pool aastat ajame weel läbi, siis on raha ja tagawarad lõppenud, mis kogutud aegade jooksul, ega siis pole muud kui hakka kommunistiks wõi natsiks, teist walikut ei ole." „Aga täna wõtame haistmisetoru hästi täis, lohutas end Seeneõis, tundes, kuidas suunurkadesse tekib nitskus.

Sel hetkel awanes poeuks ja sisse astus jällegi keegi kordnik. Poemees ajas silmad pärani, nagu oleks tegemist wiirastusega. „Mis neil pagana kordnikel minuga tegemist," ei suutnud arusaada Seeneõis. See peab juba tõesti olema midagi erilaadilist, ega wõi tähendada head, wilksatas tal peast läbi.

Kordnik awas oma portfelli ja ulatas Seeneõiele ametliku wälimusega kirja. See põrnitses tükil ajal kirja, ega teadnud, mis sellegaa pealehakata. Kirjatooja jäi uudishimulikult waatama, nagu ootaks ta midagi. „Anna siia, teen ta lahti, kui sul omal mehe julgus puudub," sõnas wiimaks.

Aawati kiri; selles leidus maksuinspektori teadaanne, et tulumaks käesolewa aasta eest on

k õ r g e n d a t u d.

Seeneõis läks näost lumiwalgeks. Ühe hüppega ta kargas üle poeleti ja politseiwõimu esitajale kraest kinni. „Mitš, kuramuseš, mulle kõrgendatakse tulumaks, minule, kes olen aus nälgajääja ülfiikaupmees, kuna aktsiaseltside maksud on wähemad kui wäikesed ... Kus on siin õigus ... süren ise, aga wiin ka mõne teise kaasa! Nii kargas Seeneõis hirmsas wihahoos tulumaksulehe toojale, kallale, katsudes teha „noka auti". Waesel mitlitsal tungisid silmad aukudest wälja, kuna ta metsikult pistis möirgama. Surmahirmus jooksid kokku inimesed, kes teibaga, kes luuaga. Kuid ligineda ei julgenud keegi. Proua Amilde Seeneõis ringutas käsa, hädaldades: „Nüüd, sõge, tapab ära waese kodanike julgeoleku kaitsja!" Äkki tal tuli meelde dr. Jäfs, ja et nüüd on paras aeg wana Tõnise toimetamiseks Stroomi taha. Sööstis wuhisedes korterist wälja. Kuid Jäfsi polnud kodus, läinud, kuhu, ei tea keegi, see igawesti kurameerija jõmm. Siis edasi, eks Karbioru linnaarst pea ikka olema saadawal. See muidu wa' kena mees, tilgub mööda linna ringi, kõht tal nagu taarilähter, kõigub rõõmsalt sinna-tänna, punane sihwerplaat paistab wälja walgest kraest.. Aga ega seda härraiki nii kerge pole kinni püüda, eriti siis, kui teda hädasti tarwis. Samuti läinud! Kuid iga minut on kallis, korrakaitsja elu on kaalul ... Wiimane abinõu, helistan Punasele Ristile, et wankri wälja saadaks hullu transporteerimiseks. Suure waewaga õnnestas proua Seeneõiel saada ühendus Punase Ristiga. Kuid abi ei tulnud, kuna sealt wastati: „**Wankrit pole wõimalik saata; see sõitis eile wälja Piritale päästma uppunud noormeest, waatamata sellele, et uppujate päästmine ei käi Punase Risti kompetentsi**

Kodumaalt.

Talude pankrotilaine põhjuseid.

Talumees päästab ennast ise.

Eriti wiimase paari aasta jooksul on meie awalikus elus pühendatud põllumajandusele küllalt suurt tähelepanu. See on enamikult sündinud selleks, et põllumeest tema raskes seisukorras aidata. On kõrgendatud põllusaaduste sissewoo tolle, monopoliseeritud rukkiturg ja tehtud weel palju teisigi korraldusi meie põllumehe heaolekäigu nimel.

Teisalt näeme ja kuuleme aga siiski hulgalisteşt talumajanduste maksuraskusteşt, mis enamikult lõppewad oksjonitega ning sunniwad meid nendele pöörama tõsisemat tähelepanu. Seejuures selgub, et poliitilise hädaella löömkseks meie talumajanduste suurearwulise kokkuwarisemise üle puudub igasugune alus. Waewalt on ka meie tõsine põllumees tema nimel tehtud korraldusteşt saanud mingit tähelepandawat kasu, kuna see on läinud enamikult teatawate polittiliste ringkondade waldamisele.

Waadates talude pankrotilaine põhjuseid, tuleb üheks esimeseks sammuks selles suunas pidada raha liiga kiiret tsirkulatsiooni lasкmist iseseiswuse esimestel aastatel. Seda tehti pea kõikidel aladel nii kergel käel, et see, kes sellega kudagi sattus ühendusse, pidi warem wõi hiljem kannatama raskuseid. Wesiwõsud selleşt ajast kuiwasid meil juba aastate eest. Taludes, kus tööd wõetakse tõsisemalt, rabeleti siiski nende kergelt ning sageli mõtlematult tehtud wõlgadega kuni üldise majandusliku kriisini, kus püsima wõiwad jääda waid tugewad. Saaduste madalad hinnad ei annud kriisi ajal enam ülemääraseid sissetulekuid ning waremad kohustused muutusid seega liiga rängkadeks. Järgnes muidugi harilik talumajanduse laostumine, mis wiib tõsiste raskusteni.

Teise põhjusena tuleks nimetada seda, et meil ei ole osatud näidata talupidajatele mingit õiget teed kitsama ning raskema turukonjunktuuriga kohanemiseks. Selles asjas on talumees jäetud täiesti üksinda ja raskuste alul paljud taluperemehed püüdsidki elada endisel kujul, waatamata oma sissetulekute wähenemisele. Kui linnaelanik palga wähenedes kolis kitsamasse korterisse, siis talumees saaduste odawnedes pahatihti palkas oma jõukuse näitamiseks talusse uue töölise, ostis linnariideşt ülikonna wõi astus mõne teise ekisammu. Loomulikult pidi selline toimimine wiima mõnegt näwud põhja.

Lõpuks tuleb aga panna tähele ka seda, et suur hulk pankrotti-läinud talumajandusi on kuulunud meie ruineerunud ärimeestele, kellede talude tagurpidi minekut tuleb otsida hoopis mujalt, kui töelikust põllumehe raskuseşt. Mitmete teiste kõrwaliste põhjuste mõju talude pankrotilainele tõendab juba see, et enamik nendest taludest on asunud Lõuna-Eestis, kus peremeesteks sageli linnalased-ärimehed, autoomanikud j. n. e. Põhja-Eesti talude on peremehed aga tõsise hingega talupidajad ja seepärast ei ole seal ka raskused kaugeltki niiwõrt talumatud. Ühtlasi oskab Põhja-Eesti talupidaja sooritada töö wähema kuluga, pidades praeguşel ajal wäikeşe wõõra tööjõu palkamist isegi kuriteoks.

Üldiselt wõib tähendada, et eriliseks hädaldamiseks talupidaja raske olukorra üle ei ole meil praegu kuigi suurt põhjust. Tõsine talupidaja on elanud juba waremalgi üle raskeid päewi ja suudab ka küllalt kohaneda erakorralise aja nõuetega.

RAKVEREST.

Piiha lihtsameelsus.

Ehitatakse ja lõhutakse.

Praegu on Rakwere linnawalitsusel käsil Wallikraawi tänawa täitmise ning silutamise tööd. Tänawa täitmiseks on nüüd kõikide imestuseks kruusa wõetud mitte kusagilt mujalt kui Wallimäe weerult, mis tasasele mäeweerule annab hoopis ebatawalise wälimuse. Samal ajal aga, kui ühed Wallimäge alt õõnestawad, remonteeriwad teised töölised üllal hoolega waremeid. Siin ei aita wist midagi muud, kui Rakwere linnalased peaksid kord oma otsust üle natuke tõsisemalt järele mõtlema.

ELVAST.

Karl Kupp 50-aastane.

Möödunud esmaspäewal, 10. augustil pühitses Elwa kaupmees ja seltskonnategelane Karl Kupp oma 50. aasta juubelit.

Karl Kupp on pärit Rannust, sündides seal aastal 1881.

Laialdase äralise tegewuse kõrwal on juubilar osawõtnud peaaegu kõigist Elwa seltskonnaelu awaldusist, olles igalpool juhtiwail kohtadel.

Nii on ta Elwa wanema seltskondliku ürituse — Tuletõrjeseltsi — kauaaegseks esimeheks, Elwa alewiwalitsuse liikmeks, Laenu-Hoiuühisuse nõukoguliikmeks, Elwa koguduse ning Kindlustusseltsi kassapidajaks, Majaomanikkude Seltsi juhatusliikmeks ning waeslaste kohtu liikmeks.

Peale selle teotseb juubilar tegewliikmena hariduse- j. t. seltsides.

Elwasse tahetakse rahwamaja.

Hiljuti peeti Elwas organisatsioonide waheline nõupidamine rahwamaja asjus.

Kuna praegu Tuletõrjel on wõrdlemisi korralik seltsimaja, ning uue rahwamaja ehitamine tuleks liiga kallis, siis asuti seisukohale, et Elwa rahwamajaks peaks kujunema praegune Tuletõrje seltsimaja. Selleks oleks ainult ümberehitus tarwilik ettewõtta, mis läheks maksma umbes miljon senti. Asi anti Tuletõrje juhatusele kaaluda ning otsustada. Wiimane leidis, et ümberehitus on ainult siis wõimalik, kui rikk laenu wõimaldaks.

Edaspidise kawa järele tahetakse ühte maja tiiba laiendada, ja prisikuur, mis praegu seltsimajaga ühe katuse all, hoopis eraldi ehitada.

Angerjanahkadest tubakakotte ja koorma weoköisi.

Angerjapüük Nawesti jõel.

Nawesti jõel on ihaldatawamaks püügiesemeks angerjas. Ega angerjaid sealgi ei leidu kes teab kui palju, kuid usin püüdja wõib siiski saada mõnikord õige rikkaliku waewatasu. Peamiseks püügiabinõuks angerjapüügil Nawesti jõel on põhjaõnged ja mõrrad. Keskmises suuruses üheharuline õng kinnitatakse sülla-poolkiilse pikkuse nööriga kepikese külge ja surutakse kuskile rohust lagedale kohta, mitte wäga sügawasse põhja. Soodsaid kohti juba tunneb wilunud püüdja. Sügawamas ja lagedas wees aga kinnitatakse õnged nööridega ühe pika nööri külge ja lastakse niiwiisi wette. Õngede otsa pannakse kas wähemaid kalu, wähilakku wõi wäikesi konni, kelle nahk tõmmatakse ülepea. Kuna angerjas muidu

kartwat konna filmi.

Sarnaseid põhja-õngi 300—400 tükki õhtul sisse pannud, wõidakse hommikul päikese tõusu ajal neid wälja wõttes saada heal juhtumisel 20—30 angerjat. Osa on endid muidugi õnge otsast lahti rebinud, kui neil kuidagi wõimalus awanes põimida oma paenduwkeha ümber kupulehe warre wõi mõne puutüki.

Hoopis omapärast püügiwiisi harrastawad aga wesiwestlite mõõdrid. Neil on westi paisude juure ehitatud erisugused püünised, kuhu angerjas mööda ujudes sisse satub ja kust enam wälja ei pääse. Mõnikord, tõusuweega on mõõdritel sedawõrt hea kalasaak, et ühe öö jooksul saadakse angerjaid mitu suurt toobritäit. Harilikult on paisudel püütud angerjad suured, umbes sellised nagu mõne lopsaka daami jäsiwarred. Suurematest angerjanahkadest

walmistatakse pikk tubakakotte,

mis kinnitatakse waiste wardaga, mis on ühtlasi ka ummistunud piibu lahtitorkimise riistapuuks. Ühel Nawesti jõeäärsel wesiweski mõõdril on ajajooksul angerjanahku kogunenud aga sedawõrt rohkesti, et nupukas mees nendest on hakanud walmistama koormaweoköisi.

Kui uskuda hüpoteesi angerja kummalisest elukäiguşt, siis peaks olema see kala küll haruldaselt rahutu iseloomuga seikleja. Koeb Atlandi ookeanil Azoori saarte lähedal, kuşt siis wäike mainuke algab salapäraşt käiku tuhandete kilomeetrite kauguşel olewatesse jõgedesse. Wiieaastasena on angerjas alles aga tuletiku suurune. Angerja piirita rändamishimu ajab tema ka mõõdrite rööwpüünistesse.

Maa, mets, wesi — need kuuluwad ikkagi kellelegi. Wiimaşel ajal takistawad jõeäärsed maaomanikud ka kalapüüki. Angerjaid see aga ei päästa hukkumiseşt, kuna wesiweskeid oma õudsete püünistega on Nawesti jõel liiga tihedasti.

(Sak.)

Kas olete „Tallinna Teataja" tellimise uuendanud 15. aug.?

regewusse rakendatakse, olewat otsustaw palgamäära kõrgusele. Wabrikant rakendab niikaua uusi töölisi tööle, kuni wiimased jõuawad nende palka ületawaid määrtusi walmistada. Ta ei maksa palkasid, mis ületawad nende wiimaste tööliste määrtuste walmistamise wõimed. Seetõttu tuleb waadata tööliste wõimetele, kui palgakõrguse määrajaile.

Palga teooriaid on olemas wäga mitmeid. Majandusteaduse wanemaşt ajajärguşt on säilinud nõndanimetatud „wanem klassikaline palgateooria". Siis tunneme n. n. „tootmiskulude teooria" ja „raudne palgaseadus". Järgmisena wõiks nimetada „palgafondi teooriat". Siis n. n. „wäljakurnamise teooriad". „Produktiwiteedi teooriad." „Kombineeritud teooriad." „Wõimuteooriad."

Wanem klassikaline palgateooria luges töölise ülalpidamise kulud aluspõhjaks, millele tugenewat töö tõeline wäärtus. Turuhind kujunewat kooskõlas töölise jõu, osawuse ja töö nõude järele.

„Tootmiskulude teooria" ja „raudne palgaseadus" taotleb arwamist, et mitte üksiku töölise individuaalsed elamiskulud pole määduandwad, waid üldiseks palgamääraks osutub summa, mida wajatakse kõige napimaks äraelamiseks. Selleşt sõltuwatki asjaolu, et abielus olew tööline ka wähema palgaga peab leppima, mis jatkuks terwe perekonna ülalpidamiseks, kuna wajalikuks osutub ka abielunaise kaasatöötamine.

Mainitud „tootmiskulude teooria" töötas üksikasjalikult wälja kuulus inglise majandusteadlane Ricardo. Wiimase palga- kui ka wäärtuse teooriat pole küll alati tõlgisetud õieti, kuid ometi on need teooriad kantud pessimismist ja tükati isegi tunnete kalkuseşt, millised wäljenduwad tema „raudses palgaseaduses". Ricardo nimetab loomulikuks tööhinnaks ainult seda, mida wajatakse töölise lihtsaimaks ülalpidamiseks ja tööliste üldarwu säilitamiseks. Seda waadet tuleb pidada pessimistlikuks, kuna Ricardo tõendab, et „mainitud loomulik hind näitawat küll tõusu, kuid see tõus ei ole reaalne, waid ainult nominaalne," nimelt tõus kujuneb seejärele, kuidas tõusewad toitmise kulud rööbiti inimliku seltskonna arenguga. Seejuures tuleb meelestada, et kombed ja harjumused seda mõjutawad, mida loetakse loomulikuks tööhinnaks. Siin on olemas kohalikud ja ajalikud wahed, samuti nagu elukutseliseşki; milliseid tuleb lugeda omaette arenemiswõimalusteks. Loomulikuks wahelüliks, mille abil toimub kallak loomuliku palga poole, on rahwustiku liikumine, kuna töö tõeline turuhind mõjub wahendina inimeste elustandardile, mis wõib seista ülal wõi allpool miinimumi. See mõjutab omakorda rahwa juurekaswu, milleşt jällegi oleneb tööjõudude pakkumine.

Dipl. oec. H. Nieländer

Majandusteaduse algmõisted

Lühike kokkuvõte üldisest majandusteadusest

II anne

Kirjastusühisus „Uku" kirjastus
Tallinn, 1931

Eesti mehe käsi on osav.

III.

„Wasar"

metallitööstuses walmistatakse igasuguseid sepa töid, tehakse põllutöömasinate, aurukatelde ja teiste masinate kui ka laewade remonte. „Wasar" on ühtlasi üks kodumaa suuremaid plekknõude tööstusi, olles sel alal niiwõrd spetsialiseerunud, et sundab wõistelda isegi Poola ja Saksa kõrgele arenenud plekitööstustega, wedades sinna wälja oma tooteid. Mainitagu waid, et Poolas ja Saksas on neil tööstustil tooraine — plekk — omamaiseist tehastest, seega palju paremate tingimustega ja odawamalt käes. „Wasar" peab aga pleki wälismailt sissewedama, makstes kõrget weoraha ja kandes teist kulusid. Samuti peab saatma „Wasar" oma walmistooted nende maade turudele, kandes selle juures tuntuwaid weokulusid ja teisi lisakulusid. Tööstuse tooted on jäänud seejuures ikkagi wõistluswõimelisteks hinnalt, ületades aga Saksa ja Poola plekitööstuse tooted walmistamise korralikkuse poolest.

„Neptun"

mehaanikatööstus töötab laewade remondi alal, teostades igasuguseid laewade remonte nii kere kui ka masinate alal ja klassiuuenduses. Suurte tehaste Wene-Balti, Bekkeri ja Nobleßneri reast wäljalangemise tõttu jäi meil ainsaks wõimeliseks suuremate laewade remonteerimise ja klassimise tööstuseks Riigi Sadamatehas. Kuna Sadamatehas, kui riiklik ettewõte on paendumata, siis läheb selles iga asjaajamine kallimaks kui eraettewõttes. Kuna eelpool tälendatud wõistlejate wäljalangemise tõttu Riigi Sadamatehas monopoli seisukorras osutus, siis olid hinnad õige soolased ja paljud kodumaa laewad lasid teha omad remondid ja klassimised wälismail. See oli muidugi meile rahwamajanduslikult suureks kahjuks. Wajalik oli tuua asjasse parandust. Eraettewõtte mehaanikatööstuse „Neptun" tekkimisega tuli tagasi hindade reguleerimine wõistluse teel. „Neptun", töötades asjatundlikkude tööstusmeistrite juhtimisel ja kaasatöötamisel on suutnud wõita üldise meremeeste usalduse oma töö kiiruse ja korralikkusega. Suured summad wälismaalunutat mis weeres warem wälismaile jääb nüüd siia ja hulk tööliſt saawad tööd ja leiba.

Kask & Ko.

kaaludetööstus on üldiselt tuntud oma hästiwalmistatud kaalude läbi. Eriliſt tähelepanu on tööstuses pööratud kaalude walmistamisel osadele, mis hõõrumisel üksteisega kokku puntuwad ja milliste püsiwusest oleneb kaalude juures nende pikk iga ja kaalumise täpsus. Igaüks, kel olnud tegemist pikemat aega kaaludega, teab kuidas kaalud wõiwad kergesti peremehe waeseks warastada tema enda käte läbi wõi talle suure hulga sekeldusi ja pahandusi kaela tuua ebatäpse kaalu tõttu. Seepärast on täpne kaal iga äri auks ja esimese järgu wajaduseks. Nii palju kui kuulda on Kask & Ko. tööstuse poolt walmistatud kaalud kõigi, niihästi ostjate kui ärjomanike üldist hindamist ja täielist usaldust ärateeninud.

August Strauß'i

wasewalamise tööstuses walatakse igasuguseid ja igas suuruses masina osc. Mudelid osade jaoks walmistatakse tööstuse ülesandel wõi antakse töö tellijate poolt. Suurel arwul walatakse ka wee armatuure ja walmistatakse neid turu tarwis. Igasugu kraane, pumbakolbeid, pumbatsilindreid, wentiile, shiffone ja teisi seda liiki asju. Tähelepanu wääriwad tööstuses walatud kunsti-kujud. Meie pealinnalased tunnewad kõik wäga hästi Linda kuju Harju mäel, mis walatud kunstnik Weizenbergi mudeli järele. Samuti on Pärnus kõigile kes seal käinud ja elanud, tuntud ja armsaks saanud akadeemik Adamsoni mudeli järele walatud Saatuse kuju. Kõikide kujude ja teiste mainimine, mis tööstuses walmistatud wiiks liiaks pikale, olgu nimetet waid weel helilooja Tobiase rannakuju Tartus kalmistul.

Tööstus on oma tootanguga wõitnud üldise hinnangu ja tähelepanu ja omanud kindla seisukorra turul.

A/S. „Sawi" metallitööstus

walmistab igasuguseid pottsepa tarbeid. Rauast ahju-, pliida- ja tahmaukſi, praeahje, aurukappe, pliida ääreraudu, kulbi-raudu ja muid wajalikke asju. Waseſt kaminaid lihtsamaist kuni luksuslikkudeni. Wask weekatlaid pliitadele, puhastus-stepsleid waseſt jne. Tööstuses walmistatakse peale selle ka igasugu teisi ehituse rauatöid, nagu trepilentrid, raudwärawad ja -aiad, wälisuste rauast katuseid raamistikuga igasuguste joonistuste kohaselt. Plekk ahje — igas suuruses ja wormis, kandilisi, ümmarguſi, sakitud ja libedaid.

Karl Koppelmann'i

laskeriistade tööstus on praegu täielikumaid Eestis. Paljudki meie laskurmeistritest wõlgnewad oma tulemuste hiilge tagajärgede eest tänu sellele tööstusele. Wanasti õpetati — püss on sõdurile kallim kui naine. Iga kütt, iga laskur ja iga mees, kes alalisest wajab ja tarwitab laskeriista, teab, et see on suurim tõde. Hästi korras olew, täpselt walmistud laenguga tulirelw wõib omanikule tuua wõidumärgi wõistlustel, heab saaki jahiretkel ja olla parimaks ja truimaks sõbraks ja kaitsjaks matkal. Koppelmanni laskeriistade tööstuses parandatakse igat liiki tulirelwe. Kuna endistel aegadel laskeriistade punst laadib ja käepidemed wälismailt sisse weeti, walmistab Koppelmanni tööstus neid nüüd ise, mille töö läbi suur hulk walunutat kodumaale jääb.

Ed. Möllersoni

woodi- ja traatwõrgu tehas on tuntud oma peenemaiſeliste kaunide raudwoodide läbi meil Eestis wist üldiselt. Tööstuses walmistatakse woodisid igas hinnas, alates lihtsamaist kasarmuwoodeist kuni elegantsemateni luksus-korterite wooditeni, lapsewooditeſt kaheinimese ühiswooditeni. Woodid walmistatakse enamuses reformpõhjadega, mis punutakse omas tööstuses. Peab tähendama, et Möllersoni tehastes walmistatud reformwoodipõhjad on haruldaselt elastilised paendu wad ja tugewad wastupidamises, nii et isegi pikaajalise kasutamise järele pole karta kudede katkemist ega wenimist. Tööstuses walmistatakse ka traatwõrke igas laiuses ja jämeduses, laiusega kuni 5 meetrit, silmadega 5—12 millimeetrini. Ka woodidele wajalikud madratsid, mererohust ja karw-madratsid tehakse oma tööstuses.

Ametnike wallandamine.

Meie riigi kandejõud ei jaksa enam ülalpidada ülemääraseid ametnike hulkasid. Kui raskelt ka üksikud selle all kannatawad, tuleb siiski leppida, isegi heaks kiita koosseisude kärpimised, nagu see näiteks wiimasel ajal on aset leidnud majandusministeeriumis. Kuid imestust äratab, et kõrgemapalgalised riigiteenijad ka wallandamisel soodsamasse seisukorda on asetatud. Nii maksetakse neile kolme kuu eest terwe kuupalk ette, kuna järgmise 3 kuu eest weel poole kuu palk antakse, wõimaldades seega pooleaastane lahe äraelamine. Hoopis pahemas seisukorras osutuwad wähemad wennad — riigiteenijad, kes „ametnike" kwalifikatsiooni weel ei ole saawutada suutnud. Need isikud saawad juba niigi äärmiselt wäikeseid palkasid ja kui neile wallandamisel ainult ühe kuu palk ette maksetakse, tundub see ülekohtuna, mis demokraatliku riigikorra juures näib wõõrastawana. Igas asjas tuleks rohkem taotleda õiglust, nagu selleſt saawad aru laiemad kihid.

Eestimaa Trükikoja A.-S. (end. J. H. Gresfel),
Tallinn, Rataskaewu 10.

Palkade reguleerimine.

Uuema aja majandus seisab palgawõitluste tähe all. Kultuurmaade töölised on liitunud wõimsatesse organisatsioonidesse, kes wägagi tihti suudawad läbisuruda oma nõudmised tööandjate juures. Kuid jääb lahtiseks küsimus, kas töölised siiski jõuawad püsiwalt läbisuruda oma palganõudmised ettewõtjate sissetulekute kulul. Seda küsimust pole wõimalik eitada ega ka jaatada, kuna puuduwad weel wastawad kogemused. Austraalias olid weel hiljuti, tänu töölisorganisatsioonidele, palgad erakorraliselt kõrged, samuti Ameerikas. Kuid pole osutunud wõimalikuks, hoida palkasid kord saawutatud kõrgusel. Seewastu näeme igalpool palkade järjekindlat kärpimist, ja kahjuks peab märkima, et see palkade tagasimineK pole kaugeltki weel seisma jäänud.

Majandusteadus ütleb, et õppimata tööliste palga alammääraks on summa, mida wajatakse kõige lihtsamate nõuetega ja harjumustega perekonna ülalpidamiseks. Sealjuures ei ole kõne all mitte ainult kõige hädalisemad eluwajadused, waid ka suuremad tarwitused, millised kujunewad ja püsiwad kooskõlas teatud maa kultuuriastmega. Selline palgamäära wähendamine ei tarwitse weel tekitada nälga, ometi hoiab tööline selleſt wisalt kinni ja ei taha wähendamisega kuidagi leppida. Pigemini wahetab tööline oma ameti, elukoha, rändab wõimaluse korral isegi wälja, enne kui annab oma nõusolek harjunud palga wähendamiseks. Selliſt töölise seisukohta toetab ka awalik arwamine. Seda keskmist eluülespidamist (standart of life) wõidaks seepärast wõrrelda kaupade tootmiskuludega. Kuid tööpalk erineb warade hinnast seega, et arenewa kultuuriga, warade hinnad langewad, kuna kultuuriliselt arenewate rahwaste juures tarwitused järjest tõusewad. Wiimaste tõusuga kerkib ka palga alammäär, olgugi, et majanduslikud olud selleks eriliſi põhjuseid ei näi pakkuwat.

Palga ülemmäär oleneb teiseſt küljeſt ka töölise wõimeteſt. Osa majandusteadlaſi arwab, et selle töölise produktiiwsus, kes wiimaseNa

Ükskõik — nii ehk teisiti

on pagaritööstus surmale määratud.

Meile kirjutatakse:

„Rahwa Sõna" nr. 174, laup., 8. aug., kurdab, et pagarid ei täida seadust. „Kuigi tegelik elu on tõendanud, et Rei walitsuse ajal maksma pandud pagaritööstuse öötöö keeluseadus ei tee mingisuguseid raskusi elanikkude leiwapoolisega warustamisele, leidub ometi ettewõtjaid, kes jonnakalt püüawad jätkata öötööd. Seks sunniwad neid ühestküljest wanad traditsioonid, kuid teisest küljest tahe, ületrumbata wõistlejaid oma toodangu waremini turule saatmisega.

Sellane tegutwiis pole ükski kahjulik töölistele, kes sunnitud töötama ööseti, waid ka neile ettewõtjatele, kes aufasti täidawad seadust. Üksikute ebasoliidsete äride seadusest möödahiilimine otse prowotseerib teisi sedasama tegema."

On wäga õige kõik muu osa „Rahwa Sõna" kirjutises, kuid õige ei ole see, nagu tegelik elu oleks tõendanud, et Rei walitsuse ajal maksmapandud pagari öötöö keeluseadus ei tee mingisuguseid raskusi pagaritööstustele elanikkude saiaga warustamises. Tegelik elu on näidanud just wastupidist. Pagaritööstuse öötöö keeluseadus on selle tööstuse asetanud äärmiselt raskesse seisukorda. Seda tõendab ka „Rahwa Sõna" oma kirjutuses. Sealt loeme:

„Järelwalwe kuraatori andmeid. — „Töökojad piiratakse kõrgete kindlaie plankudega, ja traataedadega, mille wärawad mitmekordselt lukustatud. Kuid see ükski ei anna absoluutset kindlustust järelwalwaja wastu. On ikkagi wõimatu ehitada nii kõrgeid planke, millest üldse üle ei pääse. Wiimase hädaohu wastu otsitakse abi kurjadelt koertelt. Juhtub järelwalwaja üle plangu ronima, on kohe mõni nurga taga hiiliw werekoer suure müraga tal säärtest kinni.

Ja kui kuraator sellegagi saab hakkama, poletal weel kaugeltki tee töökotta waba.

Müüd tulewad alles töökoja wälimus ja salakuused — mitmed pimedad käigud, fisekused, warustatud igasugu signaalkelladega ja seadeldistega, mis õigel ajal annawad märku lähinewast hädaohust. Töökojad on muudetud lihtsalt kindlusteks."

Tõepärast, otse uskumata on, missuguste raskustega ja millise hirmuga peawad pagaritöösturid elanikke leiwapoolisega warustama ja endale ning oma perekonnale igapäewast leiba teenima. Ja kõige selle kitsenduse ja piiramise seisukorra juures isegi kõigekõrgemaid puhtakasu %-% maksma, missugust % ükski teine tööstus ei maksa! Aga „Rahwa Sõna" arwab siiski, et tegelik elu tõendab, et öötöö keeluseadus ei tee mingeid raskusi pagari tööstustele. — Aga milleks siis need plangud ja barrikaadid? Werekoerad ja seadeldised?

Kas tõesti wanade traditsioonide alalhoidmiseks? Ei tahaks uskuda, et pagarid oleks nii suured traditsioonide austajad, et lõbu pärast ehitatakse kindlust ja barrikaade, et aga saaks traditsioonist kinni hoida ja öösel töötada!

Kellele ei meeldiks siis päewal töötamine. Igaüks ju töötaks parima meelega päewal: nii restoraani kokad ja kelnerid, raudteede- ja weeteede teenijad, walgustus- ja weewärgi teenijad, telefooni- ja telegraafi teenijad ning lugematu hulk teisi alasid, kus inimesed peawad öösel töötama. Kultuurmaailm pole üldse mõeldaw ilma öötööta. Ka pagaritöö kuulub seltskonna üldhuwides paratamatu öötöö hulka. Seda mitte ükski mees kogu tsiwiliseeritud maailmas, sest pagarisaaduste turuaeg on eeskätt just hommikul, enne kui teenistuses olewad inimesed tööle ruttawad ja koolilapsed kooli. Wõides töödega algada alles kell 5 hommikul, ei suuda ükski pagaritööstus oma saadusi õigeks ajaks, see on kella 7-meks müügile saata. Et see wäide õige on, selleks ei tarwitse mingisugune eriteadlane olla. Iga perepreua teab, et kahe tunniga ei jõua kuidagi saiu küpsetada, wähest ehk plinisid teha oma perele! — Ja see'p see häda ongi, mille tagajärjel pagaritöö on kuni 70% langenud, mis ähwardab muidu elujõulistele ettewõtetele häwitawaks saada! See ongi see tegeliku elu raskus, millest „Rahwa Sõna" ja sotsiaalministeerium aru ei saa ja mis sunnib pagari tööstureil teesid leidma, et oma saadusi müügile lasta sel ajal, mil nende järele nõudmine on. Sellepärast see jonnakalt seadusest mööda hiilimine! —

Et oma waewaga teenitud ja sõprade käest laenatud sentidega asutatud tööstust häwinemisest päästa. (Meil ei ole kapitalisteid-pagareid. Kõik on noored Eesti iseseiswuse ajal algatatud, wäljaarwatud paar wanemat ettewõtet.) Selleks need plangud ja barrikaadid ehitatakse!

Wõib uskuda, et kui asi nii edasi areneb, siis tulewikus kuraatoritel weel suuremate üllatustega tuleb kokku põrgata. Räägitakse, et juba niiüd olewat kuraatore retwolwritega kohelduд, mille üle protokollid olewat kokkuseatud. On isegi kuulduši, et tahetakse kõik need pimedad käigud ja fisekused eriliselt elektriseerida, hoiatusega: „mitte puutuda, kõrgepinge!" Nii eluwõõras ja kodanikke demoraliseeriw on see Rei walitsuse keeluseadus! Seda ka sellepärast, et see seadus on niiwõrt wabat tegewust kitsendaw, et iegi tööloja omanik ei tohi oma tööruumes sel ajal, mil see temale kõige hädatarwilisem on, tegutseda, näiteks ahjusid kütma panna ja tainad kokku lüüa, ehki küll omanik näeb, et tema warandus ja töö rikki läheb. — Ja sellepärast ei hoolita ka seadusest ‚lüüakse tõega, öelbakse: „nii ehk teisiti kõrwen läbi! Töötan seaduse järele, ei ole kauba tarwitajaid, söö ise oma saadusi. Töötan sel ajal, kui saaduste järele on nõudmine, siis kägistatakse protokollidega ja trahwidega. Üks kõik, nii ehk teisiti on tööstus surmale määratud!"

„Rahwa Sõna" küsib, kas kõrgem wõim ei saaks siin kuidagi kaasa mõjuda, et teha kuritahtlistele ettewõtjatele wõimatuks töökodade barrikadeerimise. Sest see, mis praegu sünnib, on seaduse üle irwitamine, on riigiwõimu sauga ignoreerimine. Mitte üksi tööliste ja korralikkude ettewõtjate huwides, waid juba riigiwõimu autoriteedi enese päästmiseks tuleks pöörata enam tähelpanu seaduse peale wilistajatele."

Pagaritöösturid on juba ammugi sellele ebaloomulisele seisukorrale sotsiaalministri tähelpanu juhtinud ja palunud härra hariduse- ja sotsiaalministrit samme astuda ja kaasa aidata selle ebaloomulise seisukorra parandamiseks.

Selleks astus Eesti üleriikline pagaritöösturite konwerents kokku Tartus 22. märtsil s. a.

Konwerents, olles läbiarutanud pagaritööstuse praegust olukorda ja wõimalusi selle parandamiseks, leidis üksmeelselt, et pagaritööstuse loomulikku arengut ja olemasolu takistawad asjaolud olekšid kõrwaldatawad praegu makswate määruste muutmisega ja täiendamisega wastawalt rahwuswahelise konwentsioni ja pagaritööstuse öötöö keeluseaduse põhimõtetele.

Trahwide ja karistustega ei saa siin mitte midagi teha! H. L.

Kaupmeeste wäljasõit Keila-Joale.

Läinud pühapäewal, 9. skp. korraldas Tallinna Eesti Kaupmeeste Selts oma liikmetele ja nende kutsutud wõõrastele wäljasõidu autodel Keila-Joale. Ilusa ilma tõttu oli lõbusõidust osawõtta soowijaid õige rohkesti, nii et sõidukite piiratud arwu juures lähemalt pooled kaasa sõita soowijad seltsi autodele ei pääsenud. Linnalasele wahelduspakkuw lõbusõit kauni ilmaga ilusasse loodusesse õnnestus igati ja jättis kaupmeestele kõige parema mulje.

Ettewõtte head kordamineku tuleb kirjutada eeskätt a.-ü. „Ekstraktori" lahkusele ja wastutulelikkusele, kes sel puhul andis seltsile hinnata kasutada oma autod. Olgu tähendatud, et „Ekstraktor" on üks neist wähestest kodumaa tööstusettewõtetest, kellega koloniaal- ja toiduainetekaupmeestel kõige lähedasem koostöö.

„Tallinna Teataja" julgeb öelda tõtt!

Kniep & Werner.

Eestis leidub wanu firmasid, mis võiwad oma olemasolu kümneis aastates märkida. Üks neist on Kniep & Werneri speditsiooniäri.

24. okt. 1870, samal päeval, mil awati Balti raudtee, kolis Peterburi kaupmees Adolf Werner üle Tallinna, kus ta asutas speditsiooniäri Kniep, Sutugin & Co. 1874. a. nimetati see ümber Kniep & Werneriks. Omanikeks olid Adolf Werner ja August Kniep.

Samal aastal asutas Adolf Werner, saades Tallinna kodaniku õigused, suured laod, mis elevustuva kaubanduse tõttu leidsid laialdase tarwitamise. Head isiklikud sidemed soodustasid speditsioonitegewust, nii et Tallinna sadam omandas puuwilla sisseweo alal silmapaistwa tähtsuse. 40—50% puuwillast tuli Kniep & Werneri kaudu.

1880. a. ehitas Kniep & Werner koos Chr. Rotermanniga Tallinna sadamasse esimese moodsa basseini ja parandas põhja Põhja- ja Ida-muulide juures.

Äri laienemise tõttu asutati osakonnad Peterburis ja Moskwas.

1891. a. lahkus firmast August Kniep. Klientide soovil asutati osakonnad ka Windavis ja Tsheljabinskis. Ostuteel omandati Eydtkuhnenis „Hch. Jung" nimeline firma.

1908. a. suri kõrges wanaduses fa. asutaja Adolf Werner, kes oli oma teenete eest nimetatud kaubandusnõunikuks. Tema oli muuseas üks Balti Päästeseltsi asutajaist.

Kui Tallinna ja Moskwa waheline raudteeühendus päewakorrale kerkis, hakkasid selle wastu huwi tundma wennaksed Aleksander ja Wladimir Werner, kuid mõjukate isikute wastuseismisel ei saadud kawatsust teostada.

Maailmasõja ajal asutati osakondi Arhangelskis ja Wladiwostokis.

Töö suurenemise tõttu muudeti fa. 1917. a. aktsiaseltsiks „Wene Sped. A.-S., end. Kniep & Werner", põhikapitaliga 4.300.000 rubla.

Järgnewail aastail sundis punaste poliitika likwideerima kõik osakonnad Wene riigi piirides. Riia osakonna wõttis 1923. a. üle Läti Sped. A.-S., end. Kniep & Werner, ning samal aastal läks Tallinnas asuv osakond üle Sped. A.-S., end Kniep & Wernerile (põhikapital 8.600.000 Emk.).

5. nov. 1930. a. möödus 60 a. sellest, mil hra Adolf Werneri poolt Peterburis asutatud fa. Kniep & Werner alustas oma tegewust. Tegewuse kulminatsioonipunkt oli 1915. a., mil firmal ühes osakondadega oli ametis 500 isikut.

Enne sõda oli speditsioonikaubaks peamiselt wili, lina ja puuwill; maailmasõja ajal toimis Arhangelski osakond linaspeditsiooni Inglise walitsusele.

Kes peab kontrollima kutseoskust?

Tegelikkude töösturite protest.

Täienduseks meie eelmisele kirjutisele.

Üleriikliku Kesk- ja Wäiketööstur-Meistrite ühingute Keskkoonduse erakorralise peakoosoleku kohta teatatakse meile:

Peakoosolekul puudutati ka meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadust. Kaubandus-tööstuskoja algatusel 16. aprillil s. a. Börsi wäikeses saalis korraldatud töösturite koosolekul wastuwõetud otsuse järgi pidi tööoskuse katsetamise komisjonidesse asjatundjaid kutsutama wastawate alade kutseühingute kaudu. Wiimased oleksid siis asjatundjaid määranud oma liigete hulgast. Hr. Kesker'ile kaub.-tööstuskojast, kes nimetatud koosolekut juhatas, ei olewat see otsus sugugi meeltmööda olnud ning ta öelnud koosolekul irooniliselt, et: seda weel waatame,, kas meie neid komisjonides näha tahame wõi ei. Nüüd talitatawatki kaub.-tööstuskoda wastupidiselt koosoleku otsusele, määrates kutseoskuse katsetamise komisjonidesse asjatundjaid oma äranägemise järgi, pöörates kutsetega otsekohe üksikute töösturite poole, keda sealt poolt komisjonides „näha tahetakse". Organiseeritud töösturite hulgas tekitab see nurinat ning meelepaha ja õigustatult küsitakse: miks siis meid seal näha ei taheta? Oleme ju meiegi seni ikka weel kaub.-tööstuskoja heaks maksudemaksjad ning koja walijate nimekirjas. Tähendatud seadus on ilmale tulnud wärdjana, millel üldse eluõigust ei tohiks ollagi. Kui oleks tahetud tõesti meistrite, õppinud tööliste ja õpilaste kohta maksma panna seaduslikku korraldust, mis enam-wähem oleks wastanud tegeliku elu olukorra nõuetele, siis ei oleks seda pidanud tehtama kaub.-tööstuskoja retsepti järgi: see ei wasta elule ega nõuetele, waid näitab, kui kaugele on meil need ringkonnad elust maha jäänud. Tööoskuse katsetamise komisjonide moodustamise wiis, kus asjatundjaid walitakse isikute hulgast, keda mingisugustel kaalutlustel arwatakse sinna kõige paremini sobiwat „oma meheua" ei räägi sugugi komisjonide kasuks. Nende kui bürokraatlisel teel moodustatud komisjonide wastu ei saa tegelikkudel töösturitel usku olla. Kardetakse tõsiselt, et tulemuseks wõib olla tööturu ülekülastamine isikutega, kellel diploom taskus, kuid omale walitud kutseala töid kuigi põhjalikult ei tunne ning selle tõttu sunnitud on teenistust otsima muudel aladel, kus seda diplomi sugugi waja poleks olnudki. Sellele kõigile wõib järgneda üldine tööoskuse langus, mis rahwamajanduslikult seisukohalt kahjulik. Tööoskuse katsetamise komisjonidest osawõtma kutsutawad „asjatundjad" nähtawasti kaub.-tööstuskoja tegelaste arwamise järgi ei pruugigi hinnatawat tööd ise põhjalikult tunda. Nii olewat poiisepatööde hindamiseks osa wõtnud tuntud ärimees L., kes ise ei olewat weel kätt sauesels saanud. Sääraste komisjonide hindamiste põhjal wäljaantud diplomid wäärwad küll seaduslikult makswad olla kaub.-tööstuskoja ja riigiasutuste ees, kuid tegelikud töösturid wõiwad neisse suhtuda eitawalt, jääpe nende kohta isearwamistele. Seadus ei taheta töösturite organisatsioonidele oma põhikirjade alusel endiselt toimetada tööoskuse katsetamisi ning diplome wälja anda, kuid neid ainult ei tunnistata, sellistena makswateks kaub.-tööstuskoja ja riigiasutuste ees. Tegelikkude töösturite silmis wõiwad need aga usutawamad olla kui bürokraatlike asutuste poolt wäljantud „kroonu" diplomid. Kaub.-tööstuskoda, ignoreerides töösturite koosoleku otsust, ning eitades töösturite organisatsioone, oma tegewusega näitab, et ta, selle asemel, et püüda kesk- ja wäiketöösturitega sidemeid luua, aina süwendab kuriõitku enese ja tegeliikude töösturite wahel.

Otsustati üksmeelselt kaubandus-tööstuskoja tegutwiis hukka mõista ning selle protestiks kutseühingute liikmeil — tööstureil kaubandus-tööstuskoja kutsetel kutseoskuse katsetamise komisjonidest mitte osa wõtta.

W. R.

Sundmäärus monopolistide kasuks.

Kiwikatus fundusliikuks!

Lehtede teatel on Teedeministeeriumi ehitusamet 1929./1930. a.a. ehitustegewuse statistilisi andmeid uurides jõudnud weendumusele, et meil liig ohtrasti kasutatakse katuste ehitamiseks wälismaalt importeeritawat katusepleki.

Selle nähte wastu on teedeministeerium otsustanud wõtta tarwituse radikaalseid abinõusid. Küsimuse igakülgse kaalumise järele otsustas ehitusamet kõigepealt pöörduda majandusministeeriumi poole ettepanekuga tsingitud katusepleki sissewedotolli kõrgendada, leides, et katusepleki toll on meil liig madal ja seetõttu wõib wälisplekk wõistelda meie oma katusekatte materjalide, eeskätt katusekiwidega.

Edasi otsustati pöörduda ettepanekutega liinade liidu kaasabil linna- ja alewiwalitsuste poole, et ehitusmääruste kaudu asulate teatawates rajoonides, uulitsate wõi platside ääres asuwate hoonete katmine katusekiwidega tehtaks fundusliikuks. Ühtlasi tuleks ehitusmäärustega suurendada neid hõredama ehitusviisi rajoone, kus on lubatud katuseid katta sindlitega, mis enne katusele panemist on immprägneeritud, imbutatud wedela sawiga wõi wärwitud. Säärased katused on wisalt põlewad ning neis rajoonides, kus ehituswiis on lahtine ning hõre, korraliku tuletõrje organisatsiooni juures, wastuwõetawad.

Teedeministeerium leiab, et katusekiwide walmistamine tsemendist on liig wähe lewinud. Asjatundmatu walmistamise juures koha peal on tsemendist katusekiwid osutunud puudulikuks katuse katmise abinõuks. Kahjuks ministeerium unustab aga täieliselt ära meie tsemendi kõrge hinna, mis tsementkatusekiwide tarwitamise peamiseks takistuseks. Näib ühtlasi, et ministeeriumi samme teatawal määral on mõjutanud meie tsemendimonopolistid, kes oma kallile kaubale wälisturgude puudumisel nüüd kodumaal minekut otsiwad.

Ministeeriumi arwates kuidagi wiisi ei saa pooldada nii kohutawat plekk-katuste arwu suurenemist, järgmistel põhjustel: 1) Katusepleki on wälismaalt importeeritaw kaup. 2) Tehniliselt ta ei ole kõige parem, kuna laepalkide nõrgal täitmisel katus altpoolt talwisel ajal higistab ning wesi alla tilkudes puuosi häwitab. 3) Katusepleki, eriti wärwimata kujul, mõjub esteetiliselt wõõralt ning soodustab meie oludele mittekohaste mansardikatuste tekkimise.

Wäljaandja: Kirjastusühisus „Ükw". Wastutaw toimetaja: W. Sitmann.

Nr. 33 (50), 15. VIII. 1931. Lk. 7.

Eht Prantsuse meditsinaal-veinid

St. Raphaël

Kr. 3.50 pudel

C. Petenberg, asut. 1849

Börsikelder, Pikk 17. tel. 434-85.

Kodanikud!

Kas on Teil teada, et

1) **tammepuuankrus käärinud vein on maitselt võrratult parem klaasballonis käärinud veinist,**
2) **tammepuuankru iga on põline** ja seega **odavam,** kui igasugune klaasballon
3) vein vajab käärimiseks vähesel määral välist õhku, mille juurepääsu võimaldavad ainult ankru seinad.

Sellepärast olge enam teadlikud, ja tarvitage **veinikäärimiseks ainult tammepuust ankruid.**

Nõuetekohaselt valmistatud veinilankrud saadaval igas suuruses

J. PENDI aamivabrikus

Luha 38, tel. 410.

Kontor

„Vironia"

H. Simm & Ko.

Tallinn, Vana Posti 5. Tel. 14-88.

Uudis lukuseppadele:

Patenteeritud paralleel **krustangid,** mittemurduvad.

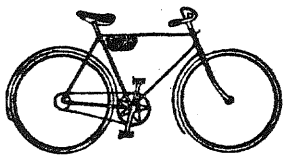
Uudis liimitarvitajatele:

patenteeritud **nahaliim pärlites.**

Edukalt tarvitavad:

tislerid
karbitööstused
köitekojad.

Ostate kõige odavamini

Aug. Küttim'i

juurest

jalgrattaid

„Idrott", „Splendid", „L. B. C." „Dollar USA", „Royal", „A. Küttim", „Paladin" 85 kr. ja kallimad. Kohale on jõudnud naister. jalgratta muhvid, ketirattad, pedaalid, juhtrauad jne. Väike Tartu maantee 24, tel. 311-37, Tallinn.

Katusepappi, betoon-, ehitus- ja katusekive

soovitavad oma tööstusest.

Tellimiste peale kauba väljasaatmine kiire ja korralik.

H. Moring & Pojad

S, Pärnu mnt. 124. Telefon 13-04.

Plekisepatööstus D. BIEK

Tallinn, Müürivahe tän. 5.

Tellimiste vastuvõtmine vask-, tsink- ja raudpleki tööde peale: katuste katmine, rennid, torud ja trehtrid, katuste värvimised, korstnate suitsu kapped ja katted.

Spetsiaal parandused: priimused, petroleumköögid ja kõiksugused lambid.

Teemasinate ja kastruilite tinutamine.

Töö korralik. Hinnad võistlemata.

Riigi Põlevkivitööstuse AUTO-BENSIIN

müügil piiramata arvul kõigile tarvitajatele

Tallinnas — Riigi Põlevkivitööstuse automaadis Tallinna sadamas	hinnaga à	20 s. ltr.
P. Sanderi automaadis, Inseneri tän. . .	„ „	21 „ „
Kohtla-Järve kaewanduses — Riigi Põlevkivitööstuse automaadis Narwa mnt. ääres	„ „	20 „ „
Jõhwis — Kaubamaja Hans Lill .	„ „	22 „ „
Tartus — A. Kook'i juures . . .	„ „	24 „ „
Pärnus — Pärnu Majand. ühisuses	„ „	24 „ „
Wiljandis — Wiljandi Eesti Põllumeeste Seltsi kaubandusosakonnas	„ „	24 „ „
Walgas — Walga Õlletehases . .	„ „	24 „ „
Wõrus — Wõru linna apteegis . .	„ „	24 „ „
Kuressaares — O.-ü. „Stabilis" . .	„ „	24 „ „
Paides — tarvitajateühisuses „Iwa"	„ „	24 „ „
Petseris — Petseri Majand. ühisuses	„ „	24 „ „
Tapal — Joh. Ruil'i juures . . .	„ „	24 „ „
Türil — Türi tarvitajateühisuses .	„ „	24 „ „
Jõgewal — Prow. L. Jauker'i juures	„ „	24 „ „
Kadrinas — J. Balderi juures . .	„ „	24 „ „

Rida uusi bensiini-müügikohti awamisel. Waadiwiisi saadame bensiini wälja raudtee-järelmaksuga igasse wabariigi raudteejaama hinnaga 23 senti liiter franko iga sihtjaam. Waadi maht on ca. 200 liitrit. Tühja waadi tagasiwedu tiinnib meie arwel.

Riigi Põlevkivitööstuse juhatus.

Tallinn, Walli tän. 4 telef. (2) 10-85.

Vastupidavaid

Katlareste

valmistab kiiresti ja hinnaväärselt

A.-S. „AIVAZ"

Tallinn, Soo 27. Tel. 21-61, 27-79.

Alfred Bachmann'i autokarosserii ja vankri tööstus

valmistab stiilikohaselt lahtistele autodele tõllad ja teeb kõiki **autokarosserii ja omnibusi töid.**

Rakveres, Piirituse hoovis.

Arimehele ja töösturile

kasulikum kuulutusleht

on

„Tallinna Teataja"

Eektrotehnika töökoda K. KRAAN

Tallinn, Vene tän. 10. Kõnetr. 33-95

Võtab vastu elektri sisseseade töid

Elektri jõujaamade ülesseadmine

Igasuguste valgusreklaamide valmistamine

Elektri mootorite remont ja parandus

Soovikorral montööride väljasaatmine.

Ettevõtjatele ja põllumeestele

soovitab omast rikkalikust laost lõhkeaineid, nagu dünamiiti, ammonaali, amatoli, meleniiti (miini kollast), schneideriiti, lõhkekapsleid, süttenööri, elektrisütikuid jne.

Kapsi & Ko. osakond

„Lõhkevõime"

Tallinn, Rüütli tän. 15. (2) 10-15.

Kristallselget loomulikku

jääd

müüb

Mineraalwete tööstus firma

Türnbaum,

Tõnismägi 19,

telefon (20) 804.

Hooajaks

ainult

heast materjalist

valmistatud

moodsaid

daamide ja härrade

jalanõusid

võistlemata hinnaga

soovitab

A. Adamka

Harju 26.

„Tallinna Teataja"

üksiknumbreid müüb, tellimisi ja kuulutusi võtab vastu

Joh. Loop

Narva, Joala tän. 6.

Pruugitud grammofoniplaatide äri.

Arstid

Dr. Fr. Paas

Wastuwõtmine igapäew kella 11—1 ja 4—5.

Närwi- ja hingehaigused. Psühhoanalüüs.

Narwa mnt. 11. tel. 305-82.

Dr. med. Wilms

Naha, sugu- ja põiehaigused. Elektrikabinett.

Igapäev kl. 9—½11 ja 6—7.

Narwa mnt. 11. Tel. 305-82.